

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 19 · 17. november
Sesjonen 2022–2023

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste votingtidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte torsdag den 17. november 2022 kl. 10

President: Morten Wold

Dagsorden (nr. 19):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven mv. (synliggjøring av folkerettslige forpliktelser til trygdekoordinering)
(Lovvedtak 2 (2022–2023), jf. Innst. 33 L (2022–2023) og Prop. 71 L (2021–2022))
2. Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker i 2022
3. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Sofie Høgestøl, Grunde Almeland og Ingvild Wettrhus Thorsvik om å styrke handel og samarbeid mellom Norge og Republikken Kina (Taiwan)
(Innst. 31 S (2022–2023), jf. Dokument 8:266 S (2021–2022))
4. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland og Sofie Høgestøl om å fjerne det særnorske unntaket for alle fiskefartøy fra havneforbudet
(Innst. 32 S (2022–2023), jf. Dokument 8:268 S (2021–2022))
5. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby, Abid Raja og Ingvild Wettrhus Thorsvik om å styrke Students at Risk-ordningen
(Innst. 43 S (2022–2023), jf. Dokument 8:272 S (2021–2022))
6. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant og statsråd Johan Kleppe***Presidenten [10:00:18]:** Ærede medrepresentanter!

Johan Kleppe ble født 29. september 1928 i Bjørnskinn på Andøya i Nordland. Han gikk bort 17. mai i år, 93 år gammel.

Han var sønn av løytnant og gårdbruker Jon Kleppe og husmor og gårdbruker Alvild Bergljot Caroliussen. Faren døde da Johan Kleppe var bare seks år gammel, og livet i havgapet var neppe det enkleste. Under krigen var det skolegang på ulike loft i bygda. Etter førstegangstjenesten ble han tatt opp på Veterinærhøgskolen i Oslo i 1949. Der ble han med i Studentvenstrelaget.

Etter studietiden fortsatte engasjementet, og han ble kommunestyrerepresentant i Bjørnskinn i 1955. I 1963 ble han varaordfører i nye Andøy kommune, og han ble ordfører i 1966. Året etter ble han statssekretær

i Landbruksdepartementet før han fikk stortingsplass for Venstre i 1969.

Med sine 193 cm på sokkelesten var Kleppe en ruvende skikkelse i korridorene her i huset. Han hadde et bredt engasjement, bl.a. i samespørsmålet, og for mennesker med ulike utfordringer i livet.

Engasjementet vistes igjen da Harstad Tidende kom til Oslo for å skrive om ungdom fra Nord-Norge som levde på skråplanet i hovedstaden. Kleppe fulgte avisen til Akerselva, men nektet dem å fotografere dem som oppholdt seg der. Det har noe med privatlivets fred å gjøre. Å være klientell på Ankertorget fratar dem ikke rettsbeskyttelse. Tvert imot, mente Johan Kleppe.

Etter tre år som stortingsrepresentant ble Kleppe forsvarsminister i Korvald-regjeringen i 1972.

Kleppe hadde alltid en god replikk på lur, også da en fremmed ubåt ble observert i Sognefjorden. Offentligheten krevde at forsvarsministeren sendte et protestbrev. Uten bevis for at det faktisk var en ubåtobservasjon og hvilken nasjon man eventuelt skulle protestere til, spurte Kleppe om det var meningen at han skulle sende protestbrev per flaskepost.

Kleppe mistet stortingsplassen etter valget i 1973 og ble igjen ordfører i Andøy i 1975–1979. Fra 1976–1992 var han fylkesveterinær for Nord-Norge. Som fagmann var han en legende i landsdelen.

Johan Kleppe var en bauta i sitt lokalsamfunn og vil huskes for sitt brede engasjement. Han tok på seg en rekke verv i landsdelen han var så glad i, og holdt engasjementet oppe til det siste.

Vi lyser fred over Johan Kleppes minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten [10:03:51]: Representanten Jenny Klinge, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger fire permisjonssøknader:

- fra representantene Per Olaf *Lundteigen* og Trine Lise *Sundnes* om permisjon i dagene 22. og 23. november – begge for å delta på EFTA-parlamentarikermøter i Brussel
- fra representanten Åslaug *Sem-Jacobsen* om permisjon i tiden fra og med 20. til og med 25. november og fra representanten Truls *Vasvik* om permisjon i tiden fra og med 21. til og med 25. november – begge for å delta i ASEANs interparlamentariske forsamlings 43. generalforsamling i Kambodsja

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:

For Buskerud: Sigrud Simensen *Ilsøy* 22. og 23. november

For Oslo: Agnes Nærland *Viljugrein* 22. og 23. november

For Telemark: Olav *Urbø* 22.–24. november

For Vestfold: Camilla Maria *Brekke* 22.–24. november

Presidenten [10:04:53]: Representanten Andreas Sjalg Unneland vil fremsette et representantforslag.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:05:06]: På vegne av representantene Marian Hussein, Kathy Lie og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om styrking av barnehusene – helhetlig ivaretagelse og oppfølging av barn i saker om vold og seksuelle overgrep.

Presidenten [10:05:20]: Representanten Hilde Marie Gaebpie Danielsen vil fremsette et representantforslag.

Hilde Marie Gaebpie Danielsen (SV) [10:05:38]: På vegne av representantene Marian Hussein, Kathy Lie, Andreas Sjalg Unneland, Grete Wold og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om hets mot nasjonale minoriteter og samer.

Presidenten [10:05:53]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:06:01]

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven mv. (synliggjøring av folkerettslige forpliktelser til trygdekoordinering) (Lovvedtak 2 (2022–2023), jf. Innst. 33 L (2022–2023) og Prop. 71 L (2021–2022))

Presidenten [10:06:17]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:06:20]

Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker i 2022

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:06:44]: På denne dagen i 1939 slo den tyske okkupasjonsmakta hardt ned på studentmiljøet i Praha. Ni studentledere ble henrettet av SS. Over 1 200 studenter ble sendt til konsentrasjonsleirer, og alle høyere utdanningsinstitusjoner ble stengt. Foranledningen var det store oppmøtet dagen før under begravelsen til medisinstudenten Jan Opletal – skutt mens han demonstrerte mot okkupasjonen. Nazistenes ugjerninger den høstdagen i 1939 utløste store solidaritetsdemonstrasjoner i flere land, inkludert her i Norge. Derfor markerer vi i dag

17. november som den internasjonale studentdagen i en rekke land.

I dag står norske studenter og ungdom i solidaritet med sine ukrainske medstudenter og det ukrainske folk. De står i solidaritet med modige russiske studenter som markerer avstand til krigen – selv om de risikerer øyeblikkelig innkalling og avreise til fronten.

Våre unge opplevde ikke Tsjernobyl eller krigene på Balkan, men de har hørt om Krym, om Kharkiv og om Kherson. De har opplevd, og opplever, flyktningstrømmen fra Ukraina, og mange har vært med på å ta imot fordrevne i sine lokalsamfunn. De har opplevd at norsk gass er blitt helt avgjørende for stadig flere europeere – for å få hverdagen og samfunnet til å gå rundt. Og de opplever – gjennom ulike trusler mot våre nærområder – at krigen kommer nærmere oss.

Vi vet ikke hvordan krigen vil utvikle seg framover, men den kan bli definerende for en hel generasjon. Og den preger vår tid på svært mange måter. Jeg vil derfor – i likhet med i forrige redegjørelse – primært konsentrere meg om de store utfordringene krigen utgjør for Europa, det europeiske samarbeidet og Norge.

Russlands angrepskrig har utløst den største sikkerhetspolitiske krisen siden annen verdenskrig, og krigen har ført til en energikrise med store økonomiske og sosiale konsekvenser for hele Europa. Europa og våre allierte i NATO har blitt satt på en alvorlig prøve, men vår evne til samhold har vist seg mye sterkere enn det Putin forventet.

Samtidig preger alvor og usikkerhet hele kontinentet. Vi vet at vinteren vil sette oss ytterligere på prøve. Russland forbereder seg på en langvarig konflikt. Det kan bli verre.

Det er i vår entydige interesse at Putins strategi om å så splid og usikkerhet mislykkes. Sammen med våre allierte, våre nordiske naboer og EU-landene skal Norge fortsette å gi tydelige bidrag til alliert og europeisk samhold.

På noen områder er Norges bidrag til europeisk samhold av helt spesiell betydning. Det siste året har Norge blitt EU-landenes største gassleverandør. Med det har også Norges strategiske betydning i europeisk sammenheng økt. Det er en sentral prioritering fra norsk side å være en stabil og pålitelig leverandør.

Kriser kan splitte, men kan i mange tilfeller bidra til sterkere samhold og fordypet samarbeid. For EU-landene har pandemien f.eks. gitt støtet til et sterkere samarbeid på helseområdet. Etter Russlands angrep på Ukraina har den sikkerhetspolitiske krisereaksjonen vært rask og vidtgående fra EUs side. For første gang gir EU militær bistand til et tredjeland i krig. Det var ikke mange som så at det kunne komme på denne tida i fjor.

Norsk europapolitikk er solid forankret i EØS-avtalen og våre øvrige avtaler med EU. Når europeisk samarbeid går inn i nye faser, vil Norges europapolitikk også utvikles og tilpasses.

Samtidig som Russland er på vikende front militært, har landet eskalert krigføringen.

Ukrainske styrker har gjenerobret store områder. Det var sterkt å se president Zelenskyj tilbake i det frigjorte Kherson. Frigjøringen markerte en viktig seier for Ukraina og et tilsvarende nederlag for Russland.

Russland har svart med massive missilangrep mot sivil infrastruktur i et forsøk på å svekke Ukrainas motstandskraft. Den alvorlige hendelsen for to dager siden med missilnedslag i Polen viser konsekvensen av Russlands uakseptable krigføring. Store deler av Ukrainas energiinfrastruktur skal være satt ut av spill, og millioner av ukrainere er uten strøm og jevn tilgang på varmtvann.

Russland har gjentatte ganger truet med bruk av atomvåpen. Vi må være forberedt på at vi i tida framover vil se nye forsøk på å skape uro, også her hjemme, men vi skal ikke la oss skremme. Vi vil fortsatt støtte Ukrainas rettfærdige forsvarskamp.

Russlands overfall på Ukraina har blitt møtt med en kraftfull transatlantisk respons. I denne tilspissede situasjonen opplever vi NATO-felleskapets betydning, og det har stor betydning også for Norges sikkerhet. NATO har på kort tid styrket tilstedeværelsen betydelig i østlige medlemsland og har nå åtte styrkegrupper utplassert. Norske soldater løser oppdrag i Litauen sammen med andre allierte. USA har styrket sin sikkerhetspolitiske tilstedeværelse i Europa. De totale amerikanske bidragene på over 500 mrd. kr viser også USAs massive respons. Europeiske NATO-allierte må demonstrere evne og vilje til å ta økt ansvar for egen sikkerhet. I Norge er vi også beredt til å ta vår del av ansvaret.

Finland og Sveriges inntreden i NATO utgjør et sikkerhetspolitisk epokeskifte. Et samlet Norden i NATO skaper forutsigbarhet og hever terskelen for militær maktbruk i våre nærområder. Alle alliansemedlemmer blir dermed tryggere. Tyskland har foretatt en grunnleggende omlegging av sin utenriks- og forsvarspolitik. En ekstrabevilgning tilsvarende 1 000 mrd. kr øremerkes forsvar de neste årene.

Russlands angrepskrig mot Ukraina har tydeliggjort hvordan NATO-paktens artikkel 5 forblir ankerfestet for europeisk sikkerhet. At EU og NATO samhandler og utfyller hverandre, er også en styrke for europeisk og norsk sikkerhet. Betydningen av europeisk og transatlantisk samarbeid blir ikke minst tydelig i Europas sørøstlige hjørne. Norge vil fortsette vårt samarbeid med landene på Vest-Balkan. EU og NATO skal bidra til stabilitet og støtte opp under euroatlantiske integrasjonsprosesser.

Norsk, amerikansk, kanadisk og snart også britisk deltakelse i EUs forsvarsprosjekt om militær mobilitet vil bidra til å forenkle forflytning av styrker gjennom Europa. Dette prosjektet er et konkret eksempel på hvordan NATO og EU kan utfylle hverandre og sammen styrke transatlantisk sikkerhet.

Vår deltakelse i Det europeiske forsvarsfondet, EDF, er viktig for norsk forsvarsindustri og bidrar til å legge grunnen for framtidige felleseuropeiske anskaffelser. I den første tildelingen i august vant norske bedrifter oppdrag for om lag 500 mill. kr. Bedriftene er deltakere i til sammen 17 prosjekter. Disse positive resultatene ville ikke vært mulig uten samarbeid blant partiene her på Stortinget under behandlingen av gjeldende langtidsplan for Forsvaret.

Norge har hittil bidratt med rundt 2,3 mrd. kr i sivil bistand til Ukraina og nabolandene. I tillegg har vi gitt militær støtte verdt rundt 2 mrd. kr. I uavhengige oversikter over militær støtte kommer Norge ut på topp 10, i absolutte tall – og bare etter Polen og de baltiske land når det gjelder total bistand som andel av bruttonasjonalprodukt. Regjeringa har foreslått for Stortinget å bevilge ytterligere 10 mrd. kr til Ukraina for 2022 og 2023. 4 mrd. kr vil i inneværende år gå til humanitær nødhjelp, driftsstøtte til den ukrainske staten samt innkjøp av gass gjennom Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling, EBRD.

Denne uka opprettet EU en ny militær treningsmisjon for å gi ukrainske soldater militær opplæring i EU-land. Regjeringa er i samtaler med EU om et norsk bidrag til denne operasjonen. Norge deltar fullt ut i EUs ordning for sivil beredskap, som supplerer den øvrige sivile bistanden vi gir fra norsk side. Gjennom denne ordningen er betydelige leveranser av legemidler, medisinsk materiell og også materiell til kraftforsyning og annet utstyr sendt fra Norge til Ukraina.

Fra norsk side har vi også stilt flykapasitet til rådighet for det medisinske evakueringsarbeidet i EUs ordning for sivil beredskap. Norge har bidratt med transport av 399 ukrainske pasienter til ulike land i Europa. Videre har vi tatt imot 126 pasienter til behandling på norske sykehus. Norge har med dette bidratt med nesten en tredjedel av pasienttransportene fra Ukraina gjennom ordningen for sivil beredskap – takket være betydelig innsats fra helsetjenesten og Forsvaret. Den medisinske evakueringen krever omfattende koordinering. Norge har derfor også bistått med tre eksperter til EUs krisekoordineringssenter. Snart reiser to nye norske fagfolk for å bistå direkte i dette veldig viktige arbeidet.

Vårt mottak for fordrevne er også et viktig bidrag til europeisk samhold i en tid hvor vi igjen opplever millioner av krigsflyktninger på vårt eget kontinent. FNs flyktningkommissær anslår at godt over 7 millioner

ukrainere har flyktet fra hjemlandet. Samtidig er vel over 6,5 millioner internt fordrevne i Ukraina. Belastningen for nabolandene er spesielt stor.

Så langt har vi tatt imot 32 000 ukrainere til Norge. Lokalsamfunn, skoler og helsetjeneste gjør en stor innsats for å ta imot alle disse på en god måte. Vi er nå på vei inn i det som kan bli en tøff vinter. Avhengig av hvordan krigen og situasjonen i Ukraina utvikler seg, må vi forvente ytterligere fordrevne i perioden framover.

Vår støtte til Ukraina er resultatet av et stort, felles løft. I departementer, direktorater, etater og foretak jobbes det raskt og effektivt for å støtte Ukraina og også nabolandene. Det tas imot flyktninger. Det er sendt utstyr til reparasjoner innenfor kraftsektoren, det skal sendes bruer, og om kort tid sendes mer. Den ukrainske staten utbetaler lønninger til lærere, sykepleiere og leger – med norske penger.

Dyktig norsk helsepersonell bemanner SAS-flyet som henter ukrainske pasienter i Polen, og transporterer dem raskt og trygt til europeiske land for behandling. Når det er kapasitet til å ta imot ukrainske pasienter i helseforetakene, tar det ofte under 24 timer fra en anmodning om å ta imot en pasient kommer, til et tilbud om behandling er gitt fra norsk side. Det er veldig raskt. I tillegg til det som gjøres fra det offentlige side, er det stort engasjement i frivillige organisasjoner og lag over hele landet.

Jeg har lyst til å si fra Stortingets talerstol at jeg er stolt over å være med på dette laget. Det jeg ser, er innsats, det er vilje, og det er veldig godt samarbeid. Det vil vi fortsatt trenge. Sammen med våre partnere og allierte skal vi stå dette løpet ut.

Ukraina vil trenge hjelp til gjenoppbygging i en skala vi ikke har sett siden gjenreisningen etter annen verdenskrig. Da jeg besøkte Ukraina i mai, så jeg sønderbombede skoler og boligblokker. Siden er ødeleggelsene blitt langt mer omfattende.

Russlands angrep på Ukraina er også et angrep på demokratiet. Sammen må vi bidra til at demokratiske prinsipper ligger til grunn når landet skal bygges opp igjen. Behovene er enorme. Overordnet planlegging og samordning av innsatsen er helt avgjørende.

Sammen med andre givere og utviklingsbankene har EU og Ukraina tatt et viktig lederskap. Det er forventet at man vil etablere en plattform – Ukraine Reconstruction Platform – for å samordne denne innsatsen. Vi sender nå to norske eksperter for å bidra til Europakommisjonens arbeid med en gjenoppbyggingsplattform.

Ukraina har allerede nå behov for omfattende hjelp med både statsfinanser og reparasjon av kritisk infrastruktur. På en konferanse i regi av det tyske G7-formannskapet 25. oktober var det derfor enighet om behovet for å framskynde dette arbeidet. Støtten vil være å

forstå hvordan første etappe av gjenoppbyggingen av landet skal foregå. Også vi må framskynde vår respons. Norge skal være en betydelig bidragsyter til gjenoppbyggingen av Ukraina.

Sanksjoner er vårt viktigste middel for å svekke Russlands evne til å finansiere krigen i Ukraina. Regjeringa har en klar linje om at vi står sammen med EU og andre allierte bak sanksjonene mot Russland. Som Europakommisjonens president har understreket:

«Det koster oss mye, men friheten vår er uvurderlig».

EUs hittil siste sanksjonspakke – den åttende i rekka – ble gjennomført i norsk rett 28. oktober.

Nøyaktig tallfesting av sanksjonenes effekt på russisk økonomi er vanskelig, men noe vet vi. Ifølge ferske tall fra russiske myndigheter selv er landet nå inne i en resesjon. Uavhengige eksperter anslår at Russlands økonomi vil krympe med mellom 5 pst. og 10 pst. i 2022 – til tross for store inntekter fra energiekspert. Russlands handel med utlandet synker også kraftig.

300 mrd. dollar av den russiske statens valutareserver er frosset, og over 1 000 internasjonale selskaper har trukket seg helt eller delvis ut av Russland. Men de kanskje største effektene er de vanskeligste å måle. Russisk næringslivs verdikjeder avhenger i stor grad av import av varer og tjenester som ikke lenger er tilgjengelige for dem. Det vil ta tid for disse effektene å spille seg ut. Men det er hevet over enhver tvil at konsekvensene av å være så utestengt fra internasjonal økonomi som Russland nå er, vil være omfattende – og økende.

Russland bruker bevisst sin posisjon som energistormakt for å ramme europeisk økonomi. Høye energipriser legger en kraftig demper på de økonomiske utsiktene i Europa. I en fersk økonomisk prognose forventer Europakommisjonen neste år en økonomisk vekst på kun 0,3 pst. Det er en betydelig nedgang fra prognosen i juli. Samtidig forventes en inflasjon på hele 7 pst. i EU i 2023.

Flere land kan gå inn i resesjon neste år, og det gjelder også Tyskland. I september nådde inflasjonsnivået hos vår viktigste handelspartner i EU 11,6 pst., og det er den høyeste prisstigningen på over 70 år. Samtidig har Tyskland betydelige finanspolitiske muskler til å motvirke en større økonomisk nedtur. Tyskland utgjør omtrent en fjerdedel av EUs bruttonasjonalprodukt. Det er avgjørende også for europeisk økonomi som helhet at de har evne til å lykkes.

Europeiske myndigheter og sentralbanker står overfor krevende økonomiske valg. Prispresset rammer husholdninger, industri og næringsliv. Samtidig må sentralbankene stramme inn sin pengepolitikk. Flere europeiske statsledere omtaler situasjonen i sine land som krigsøkonomi. Blir vinteren kald, vil flere land måtte kunne rasjonere både elektrisitet og gass.

Krigen rammer de europeiske landenes økonomier ulikt. Ikke alle EU-land har Tysklands finanspolitiske handlingsrom for å iverksette tiltak. Solidaritet og koordinering mellom de europeiske landene blir derfor helt avgjørende.

I Norge har vi store inntekter fra både petroleumssektoren og sterke statsfinanser. Men økonomiske nedgangstider hos våre nærmeste allierte vil påvirke også oss negativt. Europa er vårt desidert viktigste eksportmarked. Det er en stor utfordring for både Norge og våre samarbeidspartnere når usikkerheten brer seg og viktige verdikjeder blir skadelidende.

Norge er i dag den største eksportøren av naturgass til EU. Statsministeren og kommisjonspresident Ursula von der Leyen etablerte tidligere i høst en arbeidsgruppe mellom Norge og Kommisjonen for å styrke dialogen og vurdere tiltak for å redusere ustabiliteten i energimarkedet. Arbeidsgruppa har vært viktig for informasjonsutveksling, særlig om markedsmekanismene for gass.

EU-toppmøtet 20.–21. oktober ga Kommisjonen fullmakt til å arbeide videre med tiltak for å stabilisere energimarkedene og sikre lavere gasspriser. Målet er å vedta tiltak på EUs energiministtermøte 24. november. Signalene fra Kommisjonen så langt er langt på vei i tråd med Norges syn om at utbygging av ny fornybar energi er vesentlig for å løse problemene. Det er i norsk interesse at Europa finner løsninger på energikrisen. Dette var statsministerens hovedbudskap da han møtte europeiske stats- og regjeringssjefer fra 44 land i Praha 6. oktober.

Norges viktigste bidrag til at Europa skal komme seg ut av den akutte energikrisen, er å opprettholde høyest mulig gassproduksjon. Norske myndigheter har tett dialog med gassprodusentene for å få til akkurat dette. Vi har økt fleksibiliteten i transportsystemet, så gassen kan gå der behovene er aller størst. Nylig åpnet en ny rørledning fra norsk sokkel til Polen med en kapasitet tilsvarende volumet som Polen tidligere har mottatt fra Russland.

Sabotasjen av rørledninger i Østersjøen understreker behovet for sikring av kritisk infrastruktur på norsk sokkel og i Nordsjøen. Dette har alltid vært høyt prioritert, men vi har gjennomført ytterligere tiltak i lys av den aktuelle situasjonen. Vi samarbeider tett med våre allierte og partnere.

Energikrisen innebærer at det på kort sikt legges stor vekt på å sikre gass til å fylle lagrene også for neste vinter. Samtidig arbeider EU for å sikre tilstrekkelig tilgang på gass i Europa også på lengre sikt. Norge og EU la i juni fram en felleserklæring om styrket energisamarbeid.

Russlands bruk av energileveranser som politisk våpen blir i EU brukt som argument for å øke tempoet i

den grønne omstillingen. Det har også kommet tydelig fram under det pågående klimatoppmøtet i Egypt. EUs institusjoner har arbeidet på høygir for å ferdigstille mest mulig av Klar for 55-klimapakka innen utgangen av toppmøtet. På FNs klimakonferanse i Egypt pågår det nå krevende internasjonale forhandlinger, bl.a. om styrket global innsats for utslippsreduksjoner, klimatilpassning og klimafinansiering.

Norge og EU har også et tett interessefellesskap i utviklingen av framtidig energiinfrastruktur og industri. Vi jobber nå helt konkret for å utnytte mulighetene for økt partnerskap og norsk verdiskaping knyttet til CO₂-håndtering, hydrogen, havvind, råvarer, batterier og grønn skipsfart. Det skjer innenfor ramma av en veletablert energidialog og arbeid med EUs regelverk i EØS-prosess. Dette skjer også gjennom nye initiativer, som arbeidsgruppa nedsatt av statsministeren og kommisjonspresidenten, og det skjer gjennom utviklingen av et strategisk energipartnerskap. Målet er å bidra til grønn industriutvikling, økte eksportmuligheter, flere arbeidsplasser og større klimagevinster.

Gjennom Nordsjøsam arbeidet samarbeider vi om utviklingen av havvind i Nordsjøen. Hydrogen har høy politisk oppmerksomhet i EU og vil kunne bli viktig på lengre sikt. Norge ønsker å bidra til å utvikle et hydrogenmarked i Europa. Vi støtter utviklingen innenlands gjennom ulike virkemidler og deltar i en rekke EU-initiativ knyttet til hydrogen.

Norge kan spille en nøkkelrolle i et europeisk marked for hele verdikjeden i karbonfangst- og -lagring, og vi jobber med å få på plass avtaler som gir mulighet for lagring av CO₂ fra andre land på norsk sokkel.

Regelverket i Ren energi-pakka og de senere endringene gjennom Klar for 55-pakka og REPowerEU står sentralt for å nå EUs energi- og klimamål for 2030. Norge har allerede ambisiøse mål for fornybar energi. Vår fornybarandel i henhold til fornybardirektivet var ved siste beregning over 75 pst. Vi vurderer nå rettsaktene og hvilke virkninger de eventuelt vil få for den norske energisektoren. Vi er opptatt av å ivareta konstitusjonelle hensyn og fullt ut sikre norske interesser. Det er derfor for tidlig nå å si noe om når pakka vil bli lagt fram for Stortinget.

Det europeiske samarbeidet er avhengig av velfungerende demokratiske rettsstater. Dessverre fortsetter demokrati- og rettsstatsutviklingen i flere europeiske land å gå i feil retning. Det slås også fast i en forsk rapport utarbeidet av refleksjonsgruppa nedsatt etter Europarådets utenriksministtermøte i mai 2022. I refleksjonsgruppa deltok etter anbefaling fra Utenriksdepartementet også utenrikskomiteens leder, Ine Eriksen Søreide. Rapporten beskriver en europeisk virkelighet hvor det ikke kun er Russlands krig mot Ukraina som er ut-

fordringen. Det er alvorlige tilbakeskritt i mange land innen demokrati, rettsstat og respekt for menneskerettighetene. Rapporten gir et veldig viktig innspill til et planlagt toppmøte i Europarådet på Island i mai neste år. Toppmøtets formål er å bekrefte, på høyest mulig politisk nivå, oppslutningen om våre verdier og viljen til faktisk å forsvare demokrati, rettsstat og menneskerettigheter.

EU-parlamentet vedtok 15. september en resolusjon om at Ungarn er et hybridregime med såkalt valgautokrati. Ungarn er formelt sett et demokrati, men forutsetningene for et fullverdig og fungerende demokrati vurderes ikke å være til stede. I resolusjonen ble EU-kommisjonen oppfordret til å øke presset på Ungarn og ta i bruk alle tilgjengelige virkemidler. Kommisjonen la like etter parlamentets resolusjon fram et forslag om å holde tilbake til sammen 7,5 mrd. euro i overføringer til Ungarn. Den ungarske regjeringa har foreslått 17 tiltak for å imøtekomme Kommisjonen. Det er foreløpig ikke konkludert i saken. Norge har lenge inn tatt en klar holdning overfor både Ungarn og andre land i spørsmål om demokrati- og rettstatsutvikling. Vi vil fortsette å gjøre det.

På denne dagen er det tre år siden det første bekreftede tilfellet av spredning av covid-19 ble konstatert i Wuhan. Norge har gjennom hele pandemien samarbeidet tett med EU og vært en integrert del av EUs helseberedskap og kriserespons. Styrken i relasjonene mellom Norge og våre partnere i EU viste seg fra sin beste side: Det var ingen selvfølge at Norge skulle få ta del i EUs innkjøp av smittevernutstyr og vaksiner. EU styrker nå sitt samarbeid innen helseberedskap, bl.a. gjennom opprettelsen av et nytt fagorgan, HERA, for å bidra til at EU er bedre rustet til å håndtere framtidige helsekriser.

EØS-avtalen setter Norge i en særstilling i samarbeidet med EU. Relevant regelverk, også på helseområdet, innlemmes i avtalen. Men Norges og EUs egne vurderinger tilsier at EØS-avtalen her ikke vil være tilstrekkelig. Regjeringa ønsker derfor å sikre Norge full deltakelse i det styrkede europeiske samarbeidet om helseberedskap. Dette er også i tråd med koronakommisjonens helt klare anbefalinger. Stortinget vil bli involvert på vanlig måte.

Gjennom EØS-midlene har Norge i 28 år bidratt til økonomisk og sosial utjamning i Europa. Sammen med Island og Liechtenstein har vi stilt EØS-midler til rådighet for de minst velstående landene i EU. I den siste sjuårsperioden er bidraget på 28 mrd. kr, og 97 pst. kommer fra Norge.

Forhandlingene med EU om en ny periode med EØS-midler startet i juni. Gjennom forhandlingsprosessen skal vi bli enige om bidragets størrelse, innretning og prioriteringer. Fra norsk side legger vi vekt på at mid-

lene også skal fremme og beskytte felles kjerneverdier som rettsstat og demokrati. Vi har varslet at vi vil prioritere støtte til prosjekter innen grønn omstilling, demokratifremme, inkluderende samfunn og beredskap for nye kriser.

Norge har også startet forhandlinger om markedsadgang til EU for fisk og sjømat. Norge er EUs største leverandør av sjømat. 27 pst. av den totale importen kommer fra Norge. EUs forbrukere ønsker trygg og sunn norsk fisk. Norsk bærekraftig sjømatproduksjon gir også forsyningssikkerhet i Europa. Forhandlingene om EØS-midler og om markedsadgang for fisk og sjømat er krevende. Det vil ta tid å komme fram til enighet. Stortinget vil bli holdt orientert om utviklingen i forhandlingene på vanlig måte.

EUs lov om minstelønn er nå publisert i EU-tidende. Den er ikke merket som EØS-relevant. Det er i tråd med norsk syn, og det er bra.

Norsk jernbane styres ikke fra Brussel, men en del sentrale rammer for jernbanepolitikken vår er forankret i EØS-avtalen. Norsk jernbanesektor deltar i forsknings- og innovasjonssamarbeidet innenfor rammene av Horisont Europa. Med dette får vi nye løsninger og innovasjon slik at vi kan utnytte det nåværende jernbanesystemet vårt bedre og enda mer effektivt. Men det byr også på noen utfordringer. Krav til konkurranse om persontogkontrakter er ikke vårt foretrukne virkemiddel for et godt persontogtilbud. Derfor avlyste vi i fjor resten av konkurransene. Jernbanedirektoratet jobber nå med direktetildeling av de viktige kontraktene på Østlandet.

Enn så lenge gjelder unntaksmulighetene i kollektivtransportforordningen, der reglene for inngåelse av slike kontrakter ligger. Men siden den nåværende betingelsesløse muligheten vil forsvinne i desember, er vi opptatt av at det også etter den tid skal være mulig for oss å direkte tildele persontogkontrakter i Norge. Vi mener det er et handlingsrom for dette innenfor regelverket. Ambisjonene i Hurdalsplattformen er tydelig formidlet overfor EU-sida.

Det er 30 år og én måned siden EØS-avtalen ble vedtatt av Stortinget. I vår nedsatte regjeringa det bredt sammensatte Eldring-utvalget for å vurdere erfaringene med EØS-avtalen det siste tiåret. Det har vært ti år med betydelige endringer i Europa – ikke minst gjennom først en helsekrise og så en dramatisk krigsutløsende krise på vårt kontinent. Eldring-utvalget er nå godt i gang med sin utredning. Utvalgets rapport vil legges fram som en NOU ved utgangen av neste år. Dette vil bli et viktig bidrag både til norsk samfunnsdebatt og vårt arbeid for å ivareta norske interesser.

Jeg startet redegjørelsen med ugjerningene mot tsjekkiske studenter 17. november 1939. Den 17. november er også en annen merkedag i tsjekkisk og euro-

peisk historie. På denne dagen i 1989 brukte myndighetene stor brutalitet da de oppløste en studentdemonstrasjon i Praha til minne om nettopp ofrene for nazistisk terror 50 år tidligere. Demonstrasjonene utløste starten på det vi kjenner som fløyelsrevolusjonen i Tsjekkoslovakia. I løpet av kort tid, og uten bruk av vold, ble makten overført fra det kommunistiske diktaturet til folkelige bevegelser. De unge spilte en sentral rolle da de sentral- og østeuropeiske landene kjempet seg fri fra det kommunistiske diktaturet.

Den historiske sløyfen kan vi knytte fram til dagen i dag. Den 17. november 2022 står våre muligheter til å leve i frihet og demokrati på det europeiske kontinent igjen på spill. Det skjer mens det er nettopp Tsjekkia som innehar EU-formannskapet – et land som vet altfor godt hva ufrihet handler om. Igjen vil det falle på en ny generasjon europeere å bygge opp et bedre Europa. Mitt håp er at vi – gjennom våre valg i dag – skal gjøre den oppgaven lettere.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [10:38:29]: Presidenten vil foreslå at utgreiinga frå utanriksministeren om viktige EU- og EØS-saker i 2022 vert lagd ut til handsaming i eit seinare møte i Stortinget.

– Det er vedteke.

Sak nr. 3 [10:38:41]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Sofie Høgestøl, Grunde Almeland og Ingvild Wettrhus Thorsvik om å styrke handel og samarbeid mellom Norge og Republikken Kina (Taiwan) Innst. 31 S (2022–2023), jf. Dokument 8:266 S (2021–2022))

Presidenten [10:39:03]: Etter ynske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Første talar er Christian Tybring-Gjedde – for ordførar for saka, Sylvi Listhaug.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:39:35]: Som dere alle ser, er jeg Sylvi Listhaug i dag.

Denne saken gjelder representantforslaget fra Venstre om å styrke samarbeidet mellom Norge og Republikken Kina, mer spesifisert Taiwan. Forslagene går konkret ut på:

1. Stortinget ber regjeringen undersøke mulighetene for å etablere en felles norsk-taiwansk produksjonsfasilitet for halvledere i Norge.
2. Stortinget ber regjeringen reetablere et norsk representasjonskontor i Taipei.
3. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til frihandelsforhandlinger mellom EFTA og Republikken Kina, Taiwan.
4. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en bilateral skatteavtale med Replikken Kina, Taiwan.
5. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en melding om alternative måter å styrke Norges bilaterale forhold til Replikken Kina, Taiwan, på.

Flertallet støtter ingen av disse forslagene og viser til brev fra utenriksministeren, hvor det presiseres at konsekvensene av å forholde seg til ett-Kina-politikk er at foreslåtte utvidede samarbeid ikke lar seg gjennomføre. I samarbeidet med Kina skal vi, ifølge regjeringen, ha en nordisk og europeisk linje og stå opp for norske samfunnsverdier, hva nå det er, og internasjonale menneskerettigheter – som om det finnes andre. Ingen regler er uten unntak, som kjent, og regjeringen har støttet deltakelse fra Taipei i enkelte internasjonale organisasjoner.

Regjeringen ønsker heller ikke å etablere et representasjonskontor i Taipei, med den begrunnelse at Norges interesser ivaretas av Norges ambassade i Singapore, noe som for øvrig ikke er en begrunnelse, men en stadfesting av fakta.

Når det gjelder kommersielle forbindelser med Taiwan, viser utenriksministeren til at næringslivet selv vurderer kommersiell virksomhet. Det gjelder også produksjonssamarbeid om halvledere, noe som imidlertid bryter med Norges politikk i andre sammenhenger – men man behøver ikke å være konsekvent alltid. Utenriksministeren viser til at en egen skatteavtale med Taiwan ikke vil være mulig, da slike avtaler inngås mellom stater.

I innstillingen går det frem at Fremskrittspartiet støtter fire av forslagene fremmet av Venstre, alle forslagene med unntak av forslag nr. 5.

Med bakgrunn i utenriksministerens brev til komiteen, hvor det kommer frem at en egen skatteavtale med Taiwan vil bryte med dobbeltbeskatningsavtaleloven av 28. juli 1949, ønsker Fremskrittspartiet å trekke sin støtte også til forslag nr. 4.

Åsmund Aukrust (A) [10:42:14]: La meg kort redegjøre for Arbeiderpartiets standpunkt i denne saken.

Det er bra med mer diskusjon om Kina og hvordan vi skal forholde oss til verdens største land. Det bør vi ha debatt om egentlig innenfor alle områder, i sikkerhetspolitikken, i handelspolitikken og i klimapolitikken, og ikke minst om hvordan vi forholder oss til brudd på menneskerettighetene og det som på en rekke områder er en utvikling som går i gal retning. Det bør vi ha mer diskusjon om. Det er innenfor alle disse områdene en rekke dilemmaer som det er bra å ha åpen debatt om.

Denne regjeringen viderefører det som har vært de lange linjene i norsk Kina-politikk, ikke minst det vi hadde av Kina-politikk fra den forrige regjeringen etter normaliseringsavtalen i 2016. Jeg mener det er et poeng og et mål i seg selv at det både er tverrpolitisk støtte og en tverrpolitisk linje, så bredt som mulig, og at vi opptrer og oppfører oss forutsigbart over tid overfor verdens største land.

Arbeiderpartiet og regjeringspartiene kommer til å stemme imot forslagene som Venstre og Fremskrittspartiet fremmer i denne saken. Dette er to partier som for et års tid siden satt i regjering, eller i hvert fall satt med hånden på rattet i åtte år, og hadde da avgjørende makt over norsk Kina-politikk.

Alle de forslagene som fremmes i dag, er egentlig politikk som hører hjemme rundt regjeringbordet – om det er hva slags skatteavtale man skal ha, som vi hørte at Fremskrittspartiet nå trekker sin støtte fra, mens Venstre fortsatt stemmer for, eller hva slags frihandelsavtaler Norge skal ha. Jeg ser at Venstre mener at vi skal frihandelsavtale mellom Taiwan og Norge. Venstre satt med næringsministeren. Var det da forslag om at vi skulle få til en frihandelsavtale? Det kjenner ikke jeg til. Tvert imot jobbet Venstre veldig iherdig med å få en frihandelsavtale mellom Norge og Kina da de satt i regjering. Det samme gjelder hva slags representasjonskontor eller ambassader vi skal ha. Det er ikke tradisjon for at det er noe som stemmes over i Stortinget, men noe som ligger til regjeringen. Og de to partilederne som står bak disse forslagene, satt selv i regjeringskontorene i mange år og vet utmerket godt at det er det som er praksis i norsk utenrikspolitikk. – Så Arbeiderpartiet stemmer imot samtlige forslag som er fremmet i denne saken.

Ingjerd Schou (H) [10:45:12]: Jeg oppfatter representantforslaget som en reaksjon på økte spenninger i Taiwanstreket, og jeg deler forslagsstillerens bekymring for disse spenningene. En konflikt i dette området vil være svært ødeleggende og ha langtrekkende og også globale konsekvenser. Selv om Taiwanstreket ligger langt fra Norge, vil konflikt mellom Beijing og Taipei involvere en av verdens største økonomier og verdens ledende produsent av halvledere, som vi i dag bruker i nær sagt alle elektriske innretninger.

Avspenning i Taiwanstreket er i vår alles interesse, både humanitært, økonomisk og politisk. Jeg er derimot ikke sikker på om representantforslaget egentlig vil bidra til en slik avspenning.

Norge har anerkjent Folkerepublikken Kina og forholdt seg til myndighetene i Beijing som rette myndighet for Kina siden 1954. Med dette som bakgrunn skriver også regjeringen i sin vurdering av representantforslaget at det ikke er aktuelt for Norge å etablere et eget representasjonskontor på Taiwan.

Derimot er det gode grunner til å innlemme representanter fra Taipei i deltakelse i internasjonale organisasjoner. Blant annet viste pandemien hvor positivt det ville vært om en taiwansk delegasjon kunne deltatt i en viss kapasitet i Verdens helseorganisasjon, WHO.

Det er også gode grunner for norske bedrifter til å øke sitt samarbeid med bedrifter fra Taiwan dersom de ønsker det. Taiwansk industri er verdensledende innen flere teknologiområder, noe norske aktører kan dra nytte av.

Selv om vi avviser forslaget, mener jeg Norge bør fortsette å rette kritikk av menneskerettighetsspørsmål knyttet til Kina. Dette gjelder både håndteringen av demonstranter i Hongkong og behandlingen av uigurene i Xinjiang-provinsen. Det begås overgrep, og det er Norges plikt å si fra om dette. Det gjelder både bilateralt, i møter mellom Norge og Kina, og sammen med våre nærmeste partnere. Det siste gjorde vi bl.a. da regjeringen Solberg sluttet Norge til EUs erklæringer av 17. august og 2. oktober, som oppfordret partene til deeskalering, dialog og tillitsbyggende tiltak.

For å bidra til dette er det viktig med kontakt og åpen dialog. La meg i den anledning spesielt trekke fram denne ukens møte mellom president Joe Biden og Xi Jinping – det første møtet ansikt til ansikt mellom øverste ledere i USA og Kina. Blant spørsmålene de tok opp, var faren for global konflikt og ulike syn på spørsmålet om Taiwanstreket. Slike samtaler vil være helt avgjørende også framover.

Jeg vil avslutte med å gjenta at vi ønsker det samme som forslagsstillerne, nemlig å bidra til å forhindre en eskalering av situasjonen i Taiwanstreket. Regjeringen besitter best informasjon om hvordan Norge best mulig kan bidra positivt til dette spørsmålet. Vi forventer at regjeringen foretar løpende vurderinger i tråd med dette.

Bengt Fasteraune (Sp) [10:48:59]: Det er, som forslagsstillerne bemerker, økt spenning mellom Kina og Taiwan. Folkerepublikken Kina har i løpet av de siste to årene økt sitt militære nærvær i Taiwanstreket.

Den spente situasjonen mellom Taiwan og Kina opptrer ikke isolert. I august startet Kina en massiv militærøvelse i farvannet rundt Taiwan etter at speakeren i Representantenes hus, Nancy Pelosi, besøkte øya. Med

amerikansk støtte har tilspissingen i Taiwanstreket ført til ytterligere rivalisering og spenning mellom USA og Kina. Forhåpentligvis var presidentens besøk til Kina nå med på å tone denne konflikten ned.

I Norge skal vi være bevisst på utfordringene som utspiller seg. Samtidig ligger regjeringens ett-Kina-politikk fast. Det innebærer at Norge anerkjenner Folkerepublikken Kina og forholder seg til myndighetene i Beijing som rette myndighet for Kina. Dette har Norge gjort siden Folkerepublikkens opprettelse og etablering av bilaterale relasjoner med denne i 1954.

Norge skal ha en forutsigbar og gjenkjennelig utenrikspolitikk. Norge og Kina har et bredt samarbeid. Dette innebærer samtaler om handel, klima og miljø, global helse, men også om menneskerettigheter. Sistnevnte er en viktig del av samtalene Norge har med Kina. Vår politikk er en kombinasjon av dialog og diplomati, offentlig kritikk, multilateralt engasjement, men også konkret samarbeid.

Relasjonene mellom Beijing og Taipei har blitt mer tilspisset den siste tiden, med fare for økt konflikt. En slik konflikt vil ha svært store konsekvenser. Det er likevel svært viktig at Norge både bilateralt med Kina og i multilaterale fora fortsetter å ta opp kritiske spørsmål om brudd på menneskerettighetene.

Forslagsstillerne viser til en skatteavtale og muligheten for å styrke Norges bilaterale forhold til Republikken Kina, altså Taiwan. Det er viktig å presisere at det i dag foregår et pragmatisk samarbeid med aktører på Taiwan, herunder en viss samhandel, og norske næringslivsinteresser står også fritt til å vurdere sitt engasjement. Taiwan er et eget tollområde og fullverdig medlem av WTO, og det kan teknisk sett inngås frihandelsavtaler med Taiwan. Norge prioriterer frihandelsavtaleforhandlinger gjennom EFTA. Taiwan er verken en del av Norges eller EFTAs prioriteringer.

Jeg vil påpeke at det er næringslivet selv som tar initiativ til og gjennomfører kommersielle etableringer i samarbeid med forretningspartnere fra andre land dersom de anser dette som interessant og relevant. Dette er ikke et initiativ som myndighetene tar, men myndighetene kan tilrettelegge for etablering av kommersiell virksomhet gjennom gode rammevilkår. Og det er svært viktig.

Regjeringen skal i vår politikk overfor Kina ivareta våre nasjonale interesser, men også ta hensyn til de store globale utfordringene verden står overfor. I en stadig mer urolig og uforutsigbar geopolitisk situasjon blir det bare viktigere å stå for en gjenkjennelig og forsvarlig norsk utenrikspolitikk.

Guri Melby (V) [10:53:22]: Ifølge Economist Intelligence Units demokratimåling fra 2021 er Taiwan et av de mest velfungerende demokratiene i verden, og der-

som man rangerer BNP per innbygger, kommer Taiwan på 13.-plass. Taiwan har også et blomstrende teknologimiljø og er bl.a. verdensledende i produksjon av mikrobrikker. Vi deler en nær alliert i USA. Med andre ord: Det finnes veldig mange gode grunner til at Norge burde gå aktivt inn for å styrke vår bilaterale relasjon til Taiwan gjennom bedre handelsrelasjoner. Norge er et lite land, men vi er en stor eksportnasjon, og vi bør søke handelsrelasjoner der vi kan. Taiwan, som er et stort og viktig demokrati i Øst-Asia, er en åpenbar kandidat for dette.

En av de viktigste begrunnelsene for dette representantforslaget er at vi mener det er et stort potensial i å øke handelen mellom Norge og Taiwan. Derfor mener vi at det ville ha vært fornuftig f.eks. å få forhandlet fram en frihandelsavtale med Taiwan, slik vi har hatt med Hongkong i over ti år.

Men det er klart at dette også er et forslag som har geopolitiske og verdimessige aspekter, for vi kan ikke la være å se på norsk Taiwan-politikk uten også å se det i sammenheng med vår Kina-politikk. Mens Taiwan er et av de mest demokratiske landene i verden, er Kina på plass nr. 148 av 167 land i Freedom Houses måling av demokratier. Kina er et autoritært land, og i forbindelse med partikongressen som de hadde i høst, styrket Xi Jinping grepet sitt om makten i Kina ytterligere.

Kinas framferd overfor Hongkong viser veldig tydelig at landet er villig til å kneble demokratier som de ikke opplever at de klarer å kontrollere. Jeg er spesielt bekymret for hvordan Kina bruker høyteknologisk overvåkingsteknologi for å undertrykke folket sitt overalt, men spesielt overfor befolkningen i Xinjiang – som flere av stortingsrepresentantene har fått forferdelige beretninger om denne høsten, bl.a. gjennom en høring arrangert av Miljøpartiet De Grønne, Venstre, SV og Kristelig Folkeparti.

Joe Bidens møte med Xi Jinping på mandag omtales av mange som et gjennombrudd når det gjelder amerikansk-kinesiske relasjoner, men vi må ikke glemme at dette skjer etter at alle våre nærmeste allierte de siste årene har slått fast at deres syn på Kina er skjerpet. USA sier at Kina er deres største trussel, og Storbritannia omtaler nå Kina for første gang som en trussel. EU kaller Kina en tøff konkurrent, og Kina omtales også for første gang i NATOs nye strategi, vedtatt i sommer. Jeg er skuffet over at vi ikke kan få et like tydelig standpunkt fra den norske regjeringens side.

Militært er det først og fremst USA som kan stille opp for Taiwan, men Norge og EU kan stille opp for Taiwan økonomisk gjennom handel, investeringer og samarbeid. Derfor fremmer vi dette representantforslaget og den fempunktslista vi har over tiltak for å fremme handelsforbindelser mellom Norge og Taiwan.

Så spesielt til forslaget om skatteavtale, som representanten Tybring-Gjedde var inne på: Målet med å inngå skatteavtaler er å unngå dobbeltbeskatning og å sikre gode rammevilkår for økonomiske forbindelser mellom landene. Det er andre land, slik som Storbritannia, Sverige og Danmark, som har inngått slike avtaler med Taiwan på en måte som ikke bidrar til å anerkjenne dem som en selvstendig stat. Det vi mener at den norske regjeringen bør gjøre, er å utforske muligheten for å få til en slik avtale.

Representanten Fasteraune sa at det var viktig at vi holder fast på de lange linjene i utenrikspolitikken. Det er jeg grunnleggende sett enig i. Samtidig er det også slik at når andre land endrer måten de opptrer på, må også vår politikk rettet mot de landene kunne endre seg og være dynamisk og oppdatert. Det mener jeg gjelder særlig i tilfellet Kina, f.eks.

Til representanten Aukrust, som mener at dette er spørsmål Stortinget ikke skal mene noe om: Vel, jeg hadde satt pris på at representanten brukte tiden sin på å argumentere mot forslagene i stedet for å argumentere mot at vi skal ha denne debatten. Jeg har samlet en lang liste over lignende debatter som Stortinget har hatt de siste årene. Fremskrittspartiet fremmet et representantforslag om å flytte den israelske ambassaden fra Tel Aviv til Jerusalem. Det man gjorde i den saken, var å argumentere mot forslaget, ikke argumentere mot at vi i det hele tatt skulle ha debatten i denne sal. Nåværende utenriksminister, Anniken Huitfeldt, har selv fremmet anmodningsvedtak som har gått mot regjeringens politikk, i en rekke spørsmål på utenriksområdet.

Jeg mener det er sunt for demokratiet vårt at vi har disse debattene i denne sal, og vi kommer til å fortsette å fremme forslag som gjør at vi har det.

Jeg tar opp de forslagene Venstre er en del av.

Presidenten [10:58:26]: Representanten Guri Melby har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:58:35]: Den historieframstillingen som representanten fra Venstre her la fram, får vi eventuelt ta tak i senere i debatten, men det stemmer ikke. Jeg har hele tida hatt respekt for regjeringas prerogativ, også som leder av utenriks- og forsvarskomiteen her på Stortinget, og det vil vi uansett fortsette å ha. Det mener jeg er en fordel. Men la nå det ligge i denne omgang.

Norge fører en ett-Kina-politikk, i likhet med de fleste land i verden. Norge anerkjenner Folkerepublikken Kina og forholder seg til myndighetene i Beijing som rette myndighet i Kina. Dette har Norge gjort siden Folkerepublikkens opprettelse og etablering av bilaterale relasjoner i 1954.

Denne regjeringa skiller seg ikke fra den forrige regjeringa når det gjelder å føre en tydelig ett-Kina-poli-

tikk. Vi må forholde oss til Kina slik Kina er, sa tidligere statsråd Iselin Nybø. Jeg ville kanskje ikke brukt akkurat de ordene, men det var i hvert fall den forrige regjeringas politikk. I likhet med de fleste andre land anerkjenner ikke Norge Taiwan som en selvstendig stat. Spørsmålet som knytter seg til gjenforeningen mellom fastlandet og Taiwan, er selvfølgelig et anliggende som bør løses mellom partene gjennom dialog og fredelige midler.

Det foregår i dag et pragmatisk samarbeid med aktører på Taiwan på områder av felles interesse, herunder en viss samhandel. Norsk næringsliv står fritt til å vurdere sitt engasjement. Norge har støttet deltakelse fra Taipei i enkelte internasjonale organisasjoner når sterke felles behov taler for det, f.eks. knyttet til pandemihåndtering. Basert på faglige vurderinger av enkelttilfeller er det noe jeg mener vi kan og bør fortsette med.

Det er ikke aktuelt for regjeringa å vurdere å etablere et eget representasjonskontor på Taiwan. Våre behov for informasjonsutveksling og tilstedeværelse ivaretas av vår ambassade i Singapore.

Vi har også vurdert dette med diplomatisk tilstedeværelse – hvor vi har ambassader og andre ting – som jeg har redegjort for i Stortinget, og det er helt klart at det som handler om hvordan vi organiserer vårt uteapparat, ligger på regjeringas bord.

Norge inngår i sin alminnelighet skatteavtaler med andre land i henhold til dobbeltbeskatningsavtaleloven av 28. juli 1949 nr. 15, og det følger av denne loven, § 1, at slike avtaler kan inngås med fremmed stats regjering av Kongen med Stortingets samtykke. Norge anerkjenner ikke Taiwan som selvstendig stat.

Taiwan er et eget tollområde og fullverdig medlem av WTO, og det kan teknisk sett inngås frihandelsavtaler med Taiwan. Norge prioriterer frihandelsforhandlinger gjennom EFTA. Taiwan er verken en del av Norges eller EFTAs prioriteringer.

Norske myndigheter tar ikke selv initiativ til etablering av kommersiell virksomhet, men kan legge til rette for dette gjennom målrettede virkemidler og gode rammevilkår. Dermed er det næringslivet, med relevante bedrifter og investorer, som må vurdere å ta initiativet til en eventuell etablering av produksjonsfasiliteter for halvledere i Norge.

I Hurdalsplattformen slås det fast at Norge skal samarbeide med Kina langs en felles nordisk og europeisk linje om felles interesser, og stå opp for norske samfunnsverdier og de internasjonale menneskerettighetene. Dette viser veldig klart at vi sier det samme som EU-landene gjør på dette området – en annen feil i det som forrige taler var inne på. Vi er faktisk mer tydelig på dette nå enn det den forrige regjeringen var. I den brede dialogen med Kina tar Norge jevnlig opp spørsmålet om menneskerettigheter, inkludert demokratiske friheter.

Det gjorde jeg også i samtaler med den kinesiske utenriksministeren da vi møttes i New York i september i år.

Kina er en avgjørende aktør i en rekke av de største globale utfordringene vi i dag står overfor, som klima, miljø, global helse og bærekraftsmålene. Regjeringa skal i sin politikk overfor Kina ivareta våre nasjonale interesser, men også ta hensyn til de store globale utfordringene verden står overfor. I en stadig mer urolig og uforutsigbar geopolitisk situasjon blir det bare viktigere å stå for en gjenkjennelig og forsvarlig norsk utenrikspolitikk. Flertallsinnstillingen fra komiteen ivaretar de hensynene jeg og regjeringa har vist i saken, og jeg mener dette viser at det er bred politisk enighet om en videreføring av denne politikken.

Presidenten [11:03:00]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:03:04]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland og Sofie Høgestøl om å fjerne det særnorske unntaket for alle fiskefartøy fra havneforbudet (Innst. 32 S (2022–2023), jf. Dokument 8:268 S (2021–2022))

Presidenten [11:03:17]: Etter ynske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det, innanfor den fordelte taletida, verta gjeve høve til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Nils-Ole Foshaug (A) [11:03:49] (ordfører for saken): Først vil jeg takke for arbeidet i komiteen med dette forslaget.

Venstre har foreslått at Stortinget skal be regjeringen fjerne det generelle særinntaket for russiske fiskefartøy fra det norske havneforbudet, slik at det også inkluderer russiske fiskefartøy som er omfattet av SOLAS, MARPOL eller Load Lines Convention.

I det store bildet er komiteen enige om at Norge skal tilslutte seg EUs sanksjoner. Uenigheten omhandler de enkelte nasjonale tilpasningene og i denne sammenhengen russiske fiskefartøys tilgang til norske havner.

Komiteen er samstemt om at det er svært viktig at Norge ikke blir en frihavn for russiske fartøy som ikke kan anløpe annen europeisk havn. Regjeringens beslutning av 6. oktober 2022 om at russiske fiskefartøy som er unntatt fra havneforbudet, skal kunne komme til havn i

Tromsø, Kirkenes og Båtsfjord – og at alle de russiske fartøyene som kommer til disse havnene, skal kontrolleres – støttes fra komiteens side.

Flertallet i komiteen vil også trekke fram at representantforslaget reiser prinsipielle spørsmål om forholdet mellom Stortinget og regjeringen i utenrikspolitikken. Etter Grunnloven § 26 skiller ansvarsfordelingen mellom Stortinget og regjeringen i utenrikspolitikk seg fra andre politikkkfelt.

I tillegg viser flertallet til at Stortinget har mottatt informasjon i tråd med Stortingets forretningsorden og etablerte praksis.

Disse momentene, sammen med at flertallet i komiteen har registrert at regjeringen har vært tydelig på at den løpende vurderer havneforbudets innretning, gjør at komiteens tilråding denne gangen – som fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti – er at representantforslaget vedlegges protokollen.

Som kyststat er Norge og Russland etter havrettskonvensjonen pålagt å samarbeide om forvaltningen av bestandene som vandrer mellom de økonomiske sone. Verdens største torskebestand lever i Barentshavet – en torskebestand som er forvaltet på en særdeles god og bærekraftig måte. Denne vellykkede forvaltningen er et resultat av norsk-russisk fiskerisamarbeid, og den forvaltningen må vi hegne om.

Kan havneanløpene misbrukes? Ja, selvfølgelig kan de det. Det er derfor gjort en tilpasning fra regjeringens side med Kirkenes, Tromsø og Båtsfjord som de eneste havnene de russiske fartøyene kan anløpe. Med de tre havnene gir det de beste forutsetninger for å kontrollere fiskebåtene, og sikkerhetstjenesten følger løpende med på aktiviteten til russiske fiskefartøy.

Til slutt vil jeg poengtere at unntaket for russiske fiskefartøy fra havneforbudet ikke innebærer et unntak fra øvrige deler av sanksjonsregelverket, herunder forbudet mot å stille penger og formuesgoder til rådighet for listeførte personer og enheter. Sanksjoner er vårt viktigste pressmiddel mot det russiske regimet og for å svekke Putins evne til å finansiere den grusomme krigen i Ukraina. Og Norge står i lag med EU og andre land for å sikre at sanksjonene treffer sterkt og effektivt.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:07:56] (komiteens leder): Det er såpass kjølig i salen, president, at det tar litt tid å komme ut av pleddene man har på seg når man skal på talerstolen.

Denne saken krever for så vidt ikke så mange kommentarer, og vi har merknader i innstillinga. Jeg vil bare understreke viktigheten av noe Høyre har påpekt hele veien, nemlig at det må gjøres løpende vurderinger av

både om de resterende unntakene fortsatt har en begrunnelse, og om de er riktige å ha. Én ting er, som vi beskriver i merknadene, at det finnes argumenter for å ha enkelte unntak fra havneforbudet. I Norge er disse begrunnet i fiskerisamarbeidet. Samtidig er det en økende uro for at havneforbudet kan føre til både omgåelse av sanksjons- og eksportkontrollreguleringer, og at sivile fiskefartøy, som etter den nye russiske militære doktrinen også er en del av den militære fartøystrukturen, selvfølgelig også kan bære militære kapasiteter, som spionasjeutstyr, sabotasjeutstyr osv. Dette er en bekymring regjeringa selv har pekt på i forbindelse med innstrammingen av unntakene, da det ble gjort 6. oktober, og det var nettopp derfor det var så avgjørende å få gjort denne innstrammingen, som gjør at havneanløp nå bare kan gjøres i tre havner.

Dette er altså en sak der det hele veien må gjøres nye vurderinger etter hvert som situasjonen utvikler seg. Det handler om situasjonen og trusselbildet fra Russland mot både Norge og andre land slik situasjonen er nå. Det handler selvfølgelig også om at situasjonen i Ukraina stadig forverres. Som utenriksministeren sa i sin redegjørelse, forbereder Russland seg ikke bare på en langvarig konflikt, de forbereder seg også på å bruke alle virkemidler de har til rådighet, som Etterretningstjenesten også påpeker i sin Fokus-rapport for 2022.

Jeg mener det er avgjørende viktig at vi ikke havner i en situasjon der de to særnorske unntakene vi har fra sanksjonsreguleringen, dvs. unntaket fra havneforbudet og unntaket som omhandler Russia Today og Sputnik, blir brukt av russiske aktører enten til å omgå vårt regelverk eller til å kunne utnytte norske havner på en måte som ikke er i tråd med verken sanksjonsreguleringen eller regelverket for øvrig. Dette er en veldig alvorlig situasjon, og vi må ikke være naive med tanke på hvordan dette utspiller seg.

Selv om ikke det er en del av denne saken, vil jeg på det sterkeste igjen oppfordre regjeringa til å avslå søknadene fra russiske forskningsfartøy om å drive forskningsaktivitet bl.a. rundt Svalbard. Denne sikkerhetspolitiske situasjonen krever at vi er årvåkne og ikke naive, og jeg har så langt ikke hørt at regjeringa har sagt at de ønsker å avslå disse søknadene. Det gjelder både en søknad som var aktiv i oktober, og en omsøkt forskningsstillatelse med et fartøy rundt Svalbard fra midten av desember. Igjen vil jeg bare peke på den nye russiske militærdoktrinen, som veldig tydelig sier at også sivile fartøy skal kunne brukes til militære formål. Det er i alle fall sterk grunn til å mistenke at flere av disse fartøyene, enten det er fiskefartøy eller det er forskningsfartøy, er utstyrt med militære kapasiteter som har helt andre formål enn å drive forskning eller fangst.

La meg avslutningsvis peke på et annet vesentlig poeng for Høyres del, og det er at vi legger til grunn og for-

venter at regjeringa sørger for at det gjennomføres reell kontroll av fartøyene. Når jeg sier det såpass tydelig, er det fordi det selvfølgelig er enklere å gjøre det nå, når det er snakk om tre mulige havner for anløp, men det er også en klar forventning om at det ligger til grunn for unntaket. Dersom det ikke er mulig å føre den reelle kontrollen, mener jeg også at det ikke er grunnlag for å ha det unntaket som nå er der.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:12:54]: Jeg vil innledningsvis presisere at det er svært viktig at Norge ikke blir en frihavn for russiske fartøy som ikke kan anløpe andre europeiske havner.

Regjeringens beslutning og innstramming av forbudet 6. oktober 2022 er tydelig på at russiske fiskefartøy som er unntatt fra havneforbudet, skal kunne komme til havn i Tromsø, Kirkenes og Båtsfjord, og at alle de russiske fartøyene som kommer til disse havnene, skal kontrolleres.

Som en reaksjon på Russlands brutale angrepskrig har det vært viktig at vi, sammen med våre allierte, støtter Ukraina og reagerer kraftig mot Russland. Vi har støttet Ukraina med militært materiell for å hjelpe ukrainernes kamp på bakken og bistått med materiell og medisinsk bistand i en krevende humanitær situasjon. Det har vært viktig å redusere Russlands evne til å finansiere den folkerettsstridige krigen i Ukraina, og vi har altså sluttet opp om EUs sanksjoner mot det russiske regimet, med enkelte nasjonale tilpasninger, slik som her.

Den alvorlige utviklingen den siste tiden, med Russlands uakseptable annektering i Ukraina, anslagene mot gassrørledningen i Østersjøen og økt droneaktivitet, har gjort at regjeringen har skjerpet beredskapen ytterligere. Det er viktig å unngå at Norge blir et transittland for å frakte varer ulovlig til Russland. Derfor har regjeringen strammet inn regelverket, som jeg presiserte i stad, slik at russiske skip kun kan anløpe havnene i Tromsø, Kirkenes og Båtsfjord. Samtidig er tolletaten bedt om å intensivere kontrollen av russiske fiskefartøy slik at alle russiske fiskefartøy omfattes av unntaket som anløper de tre aktuelle havnene, blir fysisk kontrollert. Det er en svært viktig forutsetning når denne beslutningen har blitt tatt.

Færøyene har også innført et havneforbud mot russiske skip med unntak for russiske fiskefartøy. Dette er for å bevare det bilaterale fiskerisamarbeidet med Russland og forvaltningen av fiskebestandene mellom de to landene. I likhet med Norge gjør Færøyene løpende vurderinger av situasjonen.

Norge har hatt et fiskerisamarbeid med Russland i nesten 50 år. Vi har et viktig ansvar for å sikre god og bærekraftig forvaltning av fiskebestandene i Barentshavet, som vi deler med Russland. For å få dette til i praksis er vi

avhengige av et fungerende fiskerisamarbeid med Russland. Norge forvalter flere fiskebestander sammen med Russland, og det er særlig viktig at verdens største torskebestand blir forvaltet på en bærekraftig måte. Det har derfor vært gjort unntak fra havneforbudet for russiske fiskefartøy. Unntaket for russiske fiskefartøy består derfor, men blir strammet inn, og det vurderes også fortløpende om det skal gjøres ytterligere innstramminger.

Til slutt vil jeg også trekke fram at dette representantforslaget reiser prinsipielle spørsmål om forholdet mellom Stortinget og regjeringen i utenrikspolitikken. Etter Grunnloven § 26 skiller ansvarsfordelingen mellom Stortinget og regjeringen i utenrikspolitikken seg fra andre politikkkfelt. Det er viktig å presisere at Stortinget har mottatt informasjon i tråd med Stortingets forretningsorden og etablert praksis, og jeg vil presisere at regjeringen gjør og har gjort løpende vurderinger av utviklingen for å gjennomføre sine beslutninger, noe Stortinget er gjort kjent med.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:17:33]: Aller først vil jeg si meg uenig med siste taler. Det er greit at det er noen områder der det er både pågående konflikter og annet Stortinget ikke nødvendigvis bør blande seg borti, rett og slett, men det finnes andre områder hvor det er helt naturlig at Stortinget har meninger. Selv om det ikke nødvendigvis er noe som er dagsaktuelt, må Stortinget få lov til å ha meninger om det, og det har Fremskrittspartiet stadig vekk.

Dette forslaget handler egentlig om at Venstre ikke ser skogen for bare trær. Dette er egenmarkering fra Venstre. Dette er ikke et forslag som Ukraina ville satt pris på.

Utenriksministeren sa vel i sin redegjørelse at vi er EUs største leverandør av sjømat – det var kanskje en litt dårlig formulering, for det var ikke det utenriksministeren egentlig mente å si, men man skjønner hva hun mente. 27 pst. av all importen kommer fra Norge. Hvis det blir slik forslagsstillerne ønsker, at vi skal få et forbud, setter man hele forvaltningen av torskebestanden i Barentshavet på spill. Det kan man velge å gjøre, men det er en egenmarkering. Og det er potensielt veldig farlig, for Russland kan velge å fiske opp fisken på sin side, hvor den er ganske liten, og hindre den i å svømme over slik at vi kan fiske torsk når den er ganske stor. Det høres ut som en banal problemstilling, men det er akkurat det som er problemstillingen. Vi kan risikere det. I tillegg kan vi risikere at andre konvensjoner også er utsatt.

Jeg må si at jeg er forundret over at Venstre er så høye og mørke i denne salen. De møtte ikke engang opp – det må jeg få si – på det siste møtet i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé, hvor dette spørsmålet ble tatt opp. Da kan man selvfølgelig si hva man vil i denne sa-

len. Man har ikke fått den informasjonen. Da har man heller ikke taushetsplikt, for man har ikke fått informasjonen. Derfor er man ute i mediene og mener det ene og det andre, og det synes jeg er helt meningsløst. Derfor vil jeg spørre Venstre-representantene om de er klar over hvordan forvaltningen foregår, og om de vet at torsken er mindre på den ene siden og større på den andre siden. Er Venstre-representantene klar over det? Eller er dette forslaget et slag i løse luften for å vise at Venstre er mest for boikott av Russland?

Det er faktisk andre spørsmål som er helt vesentlige, og akkurat forvaltning av torsk i Barentshavet er et viktig spørsmål både for Russland, for Norge, for Barentshavet, for fiskebestanden og for Ukraina. Det er ikke positivt for noen av disse partene dersom Venstres forslag blir vedtatt. Russland straffes ikke noe mer, men kan ta igjen med dobbelt mynt dersom de føler at de blir straffet.

Jeg er også enig med utenrikskomiteens leder i at søknader fra russiske forskningsfartøy bør avslås.

Geir Jørgensen (R) [11:20:40]: Jeg vil innledningsvis få lov til å gjøre noe jeg sjelden gjør – jeg vil berømme regjeringen for den klokskap de har vist i denne saken, og for at de har stått imot Venstres uutholdelige letthet på dette politikkområdet, som kanskje er blant de mest kompliserte vi har.

I 1975 åpnet vi en luke i et mørkt og tungt jernteppe, i den hensikt å gå sammen som havstat med Russland og forvalte det som i dag er den siste store torskebestanden vi har igjen i verden. Så kan man hevde at markedet og kjøp og salg og leveranser og den typen ting ikke er omfattet av de norsk-russiske fiskeriforhandlingene, men det hører sammen. Det er en del av det store bildet, og vi kan ikke tillate oss å spille russisk rulett med den ressursen som vi som bor i nord og langs kysten, skal leve av i generasjoner framover.

Hvordan var situasjonen før de russiske trålerne leverte i Norge? Jo, vi hadde omlasting til havs, et uregistrert uttak, svart omsetning og upålitelig fangststatistikk. Det var situasjonen, og det har tatt tiårs arbeid med diplomati, forhandlinger og tilrettelegging for at vi kunne få denne fisken levert over kai i Norge, sånn at vi har hatt den nødvendige ressurskontrollen. Jeg kan ikke forestille meg at Venstre vil tilbake til den situasjonen vi hadde før.

I de seks sanksjonspakkene som EU har innført, og som Norge i all hovedsak har sluttet seg til, er ikke handel med russisk fisk en del av sanksjonsgrunnlaget. Ei heller USA har innført sanksjoner på handel med russisk fisk.

Den innstrammingen som nylig kom, med leveranser kun i Tromsø, Kirkenes og Båtsfjord, stiller vi i Rødt oss bak. Vi må styrke kontrollen; vi må styrke tollvese-

net og alle som har myndighet på dette området, for å sørge for at Norge ikke blir en snarvei inn for aktivitet som vi ikke ønsker. Vi ønsker også velkommen og ser gjerne målrettede sanksjoner mot dem som profiterer på dette, spesielt oligarken Vitalij Orlov, som er en Putin-venn, og som styrer mye av dette fisket i Barentshavet.

Gi oss målrettede sanksjoner som virker, så skal vi i Rødt være med og støtte det. Men det representantforslaget som er til behandling i dag, er en ganske unødvendig lettvinthet, og vi kan risikere at mange tiårs arbeid med å ta vare på de nordlige fiskebestandene faller sammen. Dit ønsker ikke vi i Rødt at vi skal komme.

Guri Melby (V) [11:24:38]: Venstre mener at russiske fiskefartøy ikke hører hjemme i norske havner så lenge landet er i krig med Ukraina. Vi mener at regjeringen bør avslutte det særnorske unntaket for russiske fiskefartøy i EUs sanksjoner mot Russland. Dette standpunktet er det to hovedårsaker til.

For det første bør Norge strekke seg så langt vi kan for å strupe finansieringen av Russlands krigføring i Ukraina. I 2021 var førstehåndsverdien til de russiske landingene i Norge 1,3 mrd. kr, ifølge Råfisklaget. I 2022 passerte verdien av de russiske fisketrålerne landinger i Norge, ifølge E24, én milliard allerede i juni. Disse pengene går inn i den russiske økonomien, og de bidrar til å holde Russlands angrepskrig i live. Sanksjoner gjør selvsagt vondt for vår egen økonomi, men hele poenget er jo at det skal gjøre vondt for den russiske økonomien. Derfor mener vi at vi bør fjerne dette unntaket.

For det andre bør Norge strekke seg så langt vi kan for å hindre de sikkerhetsproblemene som er knyttet til sivile russiske fartøy. Fiskeindustrien er viet stor plass i Russlands nye maritime doktriner, og det er nå godt belagt at Russland bruker sivile fartøy for militære formål eller etterretningsformål. Det betyr at fartøyene kan ha et sideoppdrag om å kartlegge norsk infrastruktur, norske havner og vår kyst. I den sikkerhetspolitiske situasjonen vi nå befinner oss i, påligger det oss et ekstra stort ansvar for å forhindre etterretningsinnhenting mot Norge.

Parallelt med debatten om havneforbud foregår det debatter i mediene om å forhindre russiske forskningsfartøy fra å kartlegge havbunnen i norsk økonomisk sone. Vi erkjenner at det er komplisert å hindre denne aktiviteten, men i likhet med representanten Søreide mener jeg vi må se på hva som er mulig for å få til nettopp det. Men det å stenge russiske fiskefartøy ute fra norske havner er ikke komplisert. Det er et enkelt tiltak, og vi mener det bør gjennomføres nå, slik resten av EU og Storbritannia har gjort.

Regjeringen skal berømmes for å ha tatt grep for å hindre at norske havner brukes til sanksjonsomgåelse

og ulovlig overføring av teknologi til Russland. Vi vil gjerne se like resolute grep for å hindre resten av sikkerhetsproblemene knyttet til russiske fartøy i norske havner.

På generelt grunnlag mener jeg at gjensidighet er et godt prinsipp å styre etter når vi bestemmer oss for hvordan vi skal omgås våre naboland. Norge har siden 2014 vært utestengt fra russiske havner. Har vi da en forpliktelse til å holde norske havner åpne for russiske fiskefartøy? Jeg mener vi ikke har det. Stengte havner betyr ikke at russiske fartøy ikke kan fiske torsk i norsk sone. Om havnene stenges, nektes russerne verken adgang til norsk økonomisk sone eller til Svalbardsonen. Og dersom det er sånn at tilgang til havner er avgjørende for det norsk-russiske fiskerisamarbeidet, burde ikke Norge godta at vi er utestengt fra russiske havner.

Representanten Tybring-Gjedde mente at dette var et tiltak som ikke var ønsket av ukrainerne selv. Tvert imot: Ukraina har vært svært tydelig på at de ønsker et reelt havneforbud i Norge. President Zelenskyj uttalte det selv i den talen som ble sendt her i Stortinget.

Så må jeg også kommentere alle innleggene som handler om hvorvidt Stortinget har en mulighet til å fatte vedtak i en sak som dette. Da Stortinget behandlet Harberg-rapporten i 2022, slo alle partiene fast at Stortinget kan behandle saker som gjelder utenriks- og sikkerhetspolitikken av eget tiltak, at Grunnloven § 26 regulerer den formelle vedtaksmyndigheten og det påfølgende ansvaret, men at det utover dette prerogativet ikke er begrensninger på Stortingets involvering i og behandling av utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål.

Da presselosjen inviterte til diskusjon om dette temaet for to dager siden, og både utenriksministeren og representanter fra SV og Høyre deltok i panelet, opplevde i hvert fall denne representanten at det var bred enighet om at det både er akseptabelt og bra med debatt om utenrikspolitikk, og at partiene står fritt til både å komme med utspill og forslag.

Den merknaden som partiene har fremmet i denne saken om at dette utfordrer § 26 i Grunnloven, mener jeg ikke står i stil med den samme holdningen, og det synes jeg er skuffende. Vi står i en av de største krisene som mange av oss – håper jeg – kommer til å oppleve i den tiden da vi sitter på Stortinget. Det at Stortinget ikke skal ha meninger om den politikken Norge fører i den krisen, mener jeg legger en for sterk begrensning, og det er ikke heldig for Norges sikkerhet.

Med dette fremmer jeg Venstres forslag i saken.

Presidenten [11:49:34]: Då har representanten Guri Melby teke opp det forslaget ho refererte til.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:29:50]: Regjeringas uttalte linje siden Russlands invasjon av

Ukraina har vært å slutte seg til EUs sanksjoner mot Russland. Men mat er ikke en del av sanksjonene, og det er veldig viktig å understreke hva disse sanksjonene handler om. Regjeringa har vært tydelig på at vi står sammen med våre allierte om å støtte Ukraina og reagere kraftig mot Russland, og Norge har derfor sluttet opp om EUs sanksjoner mot Russland, med enkelte nasjonale tilpasninger. Tiltakene er en nødvendig reaksjon på Russlands brutale og uprovoserte angrepskrig mot Ukraina.

Norges geografi forutsetter en felles forvaltning sammen med Russland av den viktige torskebestanden i Barentshavet. Barentshavet er et av verdens mest produktive havområder. Nordøstarktisk torsk regnes som verdens største torskebestand, og vi er helt avhengige av en havforvaltning i nordområdene som er langsiktig, og som også er bærekraftig. Det er en norsk kjerneinteresse at dette samarbeidet videreføres. Slik kan vi sørge for en bærekraftig forvaltning av felles bestander og dermed beskytte det økosystemet som disse er en del av.

Gjennom fiskerisamarbeidet har bestanden over lang tid blitt forvaltet bærekraftig og med veldig gode resultater. Vi er tilbakeholdne – og det er det som er poenget – med å treffe beslutninger som kan rokke ved den bærekraftige forvaltningen og stabiliteten i nord. Regjeringas syn er derfor å fortsette det generelle unntaket for fiskefartøy – at det bør videreføres. Unntaket for russiske fiskefartøy fra havneforbudet innebærer ikke unntak fra øvrige deler av sanksjonsregelverket, og forbudet mot å stille penger eller formuesgoder til rådighet for listeførte personer og enheter gjelder like fullt.

Jeg vil si at jeg er enig med komiteens leder, og vi er hele tida tydelige på at vi løpende vurderer havneforbudets innretning, herunder mulighetene for å gjøre det gjeldende for russiske fiskefartøy dersom situasjonen krever det. På bakgrunn av ny informasjon ble det i oktober gjort innstramminger i regelverket, og russiske fiskefartøy som har unntak fra havneforbudet, kan nå bare anløpe havner i Tromsø, Båtsfjord og Kirkenes.

Innføring av EUs og Norges sanksjoner har begrenset Russlands muligheter til å anskaffe produkter og teknologi. Det gjør at risikoen øker for at russiske fartøy misbruker adgangen til havneløp. Myndighetene følger derfor nøye med på russisk aktivitet i norske farvann og i norske havner. Slik vil vi unngå at Norge blir en frihavn, eller at mulighetene til å levere fisk misbrukes til en annen type aktivitet.

De russiske fiskefartøyene som anløper de tre aktuelle havnene, blir fysisk kontrollert av tolletaten. I tillegg har politiet innført økt synlighet og patruljering på aktuelle steder. Videre minner jeg om at vi allerede i vinter styrket politiets og PSTs arbeid i nord, bl.a. knyttet til

sammensatte trusler, som er relevant i denne sammenheng.

Regjeringa vil fortsette å vurdere havneforbudets innretning løpende og vil også gjøre nødvendige tilpasninger på grunn av det til enhver tid gjeldende etterretningsgrunnlaget.

Så vil jeg bare legge til for egen regning at når det gjelder diskusjonen om utenrikspolitikk i denne salen, er jeg fullt og helt opptatt av at det skal vi ha. Men jeg synes det blir litt stort når Venstres leder sier at hun – «jeg» – har satt søkelyset, og at det har ført til at andre partier etter hvert har blitt enige med Venstre. Vi har hatt en bred diskusjon om ulike utenrikspolitiske saker i denne salen, men jeg tror verken representanter for Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Rødt eller SV kan si: Vi har snudd på grunn av Venstres Guri Melby. Det er viktig med et offentlig ordskifte, men alle partier har tatt historiske standpunkter på bakgrunn av demokratiske prosesser i egne partier, og det mener jeg har vært en veldig viktig del av de store og nye beslutningene vi på mange måter har tatt om Norges posisjoner etter at krigen i Ukraina brøt ut.

Morten Wold hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten [11:33:37]: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Runar Sjøstad (A) [11:33:58]: Den norsk-russiske grensen strekker seg nesten 198 km. Kirkenes i Sør-Varanger kommune er grensebyen mot Russland. Sør-Varanger har en rik historie som gruvesamfunn i perioden 1906–1997 og er i stor grad bygd opp rundt AS Sydvarangers drift på jernmalforekomster. Innbyggertallet vokste i denne perioden fra noen hundre til i overkant av 10 000 innbyggere.

I 40 år under den kalde krigen var det lite kontakt over den norsk-russiske grense, men med Berlinmurens fall i 1989 økte trafikken over grensen samt det økonomiske og kulturelle samarbeidet. Hjørnesteinsbedriften AS Sydvaranger driftet med store underskudd på 1970- og 1980-tallet før den ble nedlagt ved styrt avvikling i 1997. Staten var storaksjonær, og Stortinget behandlet flere saker vedrørende avvikling av bedriften og omstilling av samfunnet i Sør-Varanger.

Nærheten til Russland og friere flyt av varer og tjenester på tvers av grensen ble trukket fram som klare fordeler, og strategiene ble lagt for å videreutvikle næringsaktivitet rettet mot kunder i det russiske markedet. Stortinget bevilget betydelige beløp til nyetableringer, bl.a. gjennom Innovasjon Norge og Siva. Kirkenes utvik-

ling ble opprettet og tilført kapital, og det samme ble Sør-Varanger Invest.

Eksisterende næringsliv ble oppmuntret til å satse på Russland og russiske kunder. Hele det offentlige virkemiddelapparatet ble rigget for at eksisterende og ny næringsaktivitet skulle rette seg inn mot det russiske markedet. Dette var det bred politisk enighet om i Stortinget. Det var en villet politikk. Samarbeid på utdanning, kultur og idrett og folk-til-folk-samarbeid ble heiet fram. Kompetansemiljøer som f.eks. Barentssekretariatet ble bygd opp.

I 2014 okkuperte Russland Krim, og Norge støttet de vestlige reaksjonene på Russlands brudd på folkeretten. Sanksjoner rettet seg mot en rekke produkter, tjenester, personer, banker og finansinstitusjoner. Etter at Russland har gått til en full angrepskrig mot Ukraina, har EU innført sju nye, omfattende sanksjonspakker som Norge har sluttet opp om. Sanksjonene ble stadig strengere, og mulighetene for å drive handel med Russland er sterkt begrenset.

Russiske motsanksjoner og ettervirkningene av nedstengninger på grunn av koronapandemien er merkbare. Sanksjonene rammer hardt, også i Sør-Varanger, men det er sterk støtte i lokalsamfunnet for sanksjonene. Men det norsk-russiske fiskerisamarbeidet videreføres for å sikre en langsiktig og bærekraftig forvaltning av fiskebestandene. Havnene i Tromsø, Båtsfjord og Kirkenes er fortsatt åpne for russiske fiskefartøy som er underlagt streng kontroll, og kan stenges på kort varsel ved behov.

Norge skal ikke være en frihavn for uønsket aktivitet, så forslaget om å fjerne det generelle særinntaket fra det norske havneforbudet for russiske fiskefartøy – om det blir vedtatt – vil få katastrofale konsekvenser for flere hundre arbeidsplasser i Sør-Varanger, hvor nesten 700 av en arbeidsstokk på 5 000 er tilknyttet Russland.

Sofie Høgestøl (V) [11:37:27]: Jeg kunne ikke dy meg da jeg skjønnte at det skulle være en litt livlig prinsipiell debatt om utenrikspolitikken, ikke minst om det prinsipielle skillet i forholdet mellom storting og regjering i utenrikssaker.

Jeg har bare noen få kommentarer utover det kloke innlegget min partileder hadde i sted. Den første bemerkningen min i dag knytter seg til selve Grunnloven § 26. Vi er alle enige om det prinsipielle utgangspunktet i Grunnloven § 26 første ledd, som gir regjeringen et betydelig ansvar for utenrikspolitikken – det vi gjerne kaller for utenriksstyret. Det er et klassisk skille mellom utøvende myndighet og lovgivende myndighet i de aller fleste land at det er utøvende myndighet som har denne utenrikspolitiske kompetansen.

Men det utgangspunktet avskjærer ikke Stortinget fra å mene noe om utenrikspolitiske saker. Man må jo

bare se på Grunnloven § 26 annet ledd for å se at det er tilfellet, for i annet ledd er det Stortinget som får kompetansen til å samtykke til traktater som er særlig viktige. Så det er et samspill her, og det samspillet illustreres også i denne konkrete saken, for dersom regjeringen skulle gått med på et forslag av denne typen, ville et slikt forslag antakelig trenge en ny lovhjemmel, og en lovhjemmel må jo Stortinget gi. Så det er et samspill i utenrikspolitiske saker.

Den andre bemerkningen min knytter seg til hvordan Stortinget faktisk har praktisert dette på utenriksfeltet. Jeg er veldig usikker på om det finnes en entydig og klar praksis for at Stortinget ikke gjør vedtak eller anmodningsvedtak i konkrete utenrikspolitiske saker, hvis man ser tilbake på praksisen de siste årene.

I Dagbladet i dag påpeker den kloke jusprofessoren Eirik Holmøyvik ved Universitetet i Bergen at det finnes en rekke eksempler på anmodningsvedtak de siste årene hvor Stortinget har bedt regjeringen gjøre en rekke konkrete ting i utenrikspolitikken. Det eksemplet jeg tenker mest på, er de norske barna i Syria, hvor Stortinget fattet et vedtak i 2019. Det er bare naturlig at Stortinget har synspunkter på denne typen saker. Det er et skille her, men det avskjærer ikke Stortinget fra å ha meninger.

Så jeg avslutter også mitt innlegg, i likhet med det Guri Melby gjorde, med å sitere litt fra den fine Harberg-rapporten som kom i fjor, og som Stortinget selv refererer fra, at Grunnloven § 26

«regulerer den formelle vedtaksmyndigheten og det påfølgende ansvaret. Ut over dette legger prerogativet ikke begrensninger på Stortingets involvering i og behandling av utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål».

Irene Ojala (PF) [11:40:23]: Det er vel få i Norge som blir påført så store konsekvenser av Putins krig som befolkningen i Finnmark, og særlig i Øst-Finnmark. Som finnmarking er jeg opptatt av fiskeriforvaltningen i nord. Regjeringen har innført begrenset havneadgang for russiske fiskefartøy i de tre havnene Båtsfjord, Kirkenes og Tromsø. Slik jeg forstår det, er det ingen formell kobling mellom det norsk-russiske fiskerisamarbeidet i Barentshavet på den ene siden, og det at russerne får levere fisk i norske havner på den andre siden.

Norge har en geografi som forutsetter at Norge og Russland har en felles forvaltning av torsk og andre fiskebestander i Barentshavet, og det har gått bra og gikk bra selv under den kalde krigen. Utenriksministeren har rett i at vi i Norge må ivareta fiskerisamarbeidet med Russland og legge til rette for bærekraftig forvaltning av de viktige fiskebestandene som Norge og Russland deler, i et framtidsperspektiv.

Fisken i havet er ikke en evigvarende ressurs. Fisken er en betinget ressurs. Det betyr at det er vi mennesker som har et sørge-for-ansvar for å forvalte fisken i et økologisk framtidsrettet perspektiv – og til beste for kommende slekter. Det må vi klare selv om det er krig.

Regjeringen har iverksatt sterke begrensninger for russisk leveranse av fisk i Norge. Min bekymring er at hvis vi stenger samtlige havner for russiske fiskeleveranser, kan det norsk-russiske fiskerisamarbeidet i Barentshavet bli svært problematisk. Noen mener vi lar Putin styre i denne saken. Det gjør vi ikke. Putin er Russlands krigerske leder, men hvis Russland ikke får levere fisk i de tre norske havnene, kan det være at russerne slutter å fiske stor torsk i Norge og konsentrerer sitt fiske i russisk sone, der småtorsken er. Da kan de fiske flere fiskeindivider i russisk sektor, altså øst i Barentshavet, for å ta kvoten sin i kvantum. Det vil ha negative konsekvenser for fiskeressursene i framtiden.

Helt enkelt forklart: Hvis den russiske torskekvoten er på 100 kg, kan russerne i dag fiske fem store torsk à 20 kg på norsk sokkel og levere fisken i norske havner. Hvis russerne ikke får levere fisk i Norge, kan de bestemme seg for å fiske 100 kg i egen sone. Da må russerne fiske 20 fisk à 5 kg for å få 100 kg, og da kan de levere fisken i Murmansk. Det er ikke økologisk bærekraftig.

Jeg har liten tillit til Putin, og scenarioet jeg legger fram, er at russerne faktisk kan fiske til den siste fisken i Barentshavet er tatt opp, uten at Norge kan gjøre noe med det. Vi har norske tollere som har startet kontroll av fiskebåtene i de tre norske fiskerihavnene. Det er kjempefint.

Vi i Pasientfokus støtter regjeringens generelle unntak for fiskefartøy i norske havner og mener at unntaket bør videreføres.

Sveinung Rotevatn (V) [11:43:28]: Representanten Christian Tybring-Gjedde utfordra representantane for Venstre og lurte på om vi i det heile var kjende med korleis situasjonen er for torskebestanden i Barentshavet. Då kan eg fortelje representanten Tybring-Gjedde at den gjeldande forvaltningsplanen for Barentshavet var det underteikna, som klima- og miljøminister, som førte i pennen, la fram og fekk vedteke i Stortinget. Så ja, vi er godt kjende med miljøsituasjonen i Barentshavet og ressursforvaltningsspørsmåla som er knytte til det.

Det vi derimot ikkje er med på, er at ein skal føresekje – som fleirtalet her gjer – at dersom Noreg sluttar seg til sanksjonslinja til EU, vil russarane aktivt begynne med miljøkriminalitet, bryte avtalar med Noreg og øydeleggje torskebestanden. Det er for det første ikkje gjeve at det kjem til å skje, og for det andre synest eg at vi skal føre ein uavhengig politikk, og at vi skal følgje linja til EU i dette spørsmålet.

Det er fleire her som påstår og antyd at Venstre berre fremjar desse forslaga for å markere seg, osv. Vel, viss ein har følgd utviklinga i denne saka, der regjeringa har gått frå først å meine at det ikkje er nokon forskjell på politikken til Noreg og politikken til EU, til å innrømme at det er det – vi har eit unntak – til deretter på hausten å seie at ein har stramma inn, trur eg det er bra at vi har hatt ein diskusjon om dette. Eg trur det har vore bra for norsk politikk. Utanriksministeren seier at det som Venstre måtte meine, har i det heile ikkje påverka kva ho førete seg. Det må ho sjølv sagt få lov til å fortelje både seg sjølv og Stortinget, men eg trur det er bra at vi diskuterer desse spørsmåla.

Når det gjeld grunnlovsspørsmålet, er det mange her som set seg på sin høge konstitusjonelle hest og meiner at dette er eit område som Stortinget ikkje skal fatte vedtak i. Det er ikkje riktig at det er tydelege grenser her. Stortinget har sjølv tydeleg uttalt at Stortinget har ei rolle og kan fatte oppmødingsvedtak i utanrikspolitikken – og Stortinget har også gjort det. Eg trur alle av dei representantane i komiteen som står bak denne merknaden om § 26 i Grunnlova, sjølv har fremja og stemt for oppmødingsforslag i utanrikspolitikken i dei siste stortingsperiodane. Eg har funnet fleire berre frå førre stortingsperiode, og då er det jo tydeleg at kva prinsipp ein legg til grunn, avheng av kva ein sjølv meiner i den enkelte saka. Det er – om ikkje anna – ikkje spesielt prinsipielt.

Det er rett og slett ingen fast og tydeleg praksis på dette, men over dei siste 100 år har Stortinget gjentekne gonger meint noko om utanrikspolitik i vedtaksform, og regjeringa har lojalt følgd det opp. Så skjønner alle at utanrikspolitikken likevel skil seg frå andre område, for regjeringa har heilt andre prerogativ og fullmakter til å forhandle på vegner av Noreg og forplikte Noreg, men det avskjer ikkje Stortinget frå verken å meine noko eller fatte vedtak.

I dag har ein moglegheit til å gjere eit slikt vedtak. Det synest eg ein burde gjere. Eg respekterer dei som er ueinige i det, men då får ein diskutere det, og ikkje om Stortinget i det heile har ei rolle å spele her.

Åsmund Aukrust (A) [11:46:48]: Til Dagbladet i går kveld sa Guri Melby:

«– At det kan være irriterende å måtte svare på kritiske spørsmål forstår jeg, men vi har også satt søkelys på saker som har bidratt til at andre partier har snudd. Flere av partiene bak denne merknaden har jo etter hvert blitt enige med oss i Ukraina-spørsmål.»

Jeg tror verken utenriksministeren eller andre i regjeringen synes det er «irriterende» å få kritiske spørsmål. Det er jo tvert imot det en politiker liker. Det er ikke negativt med debatt. Jeg skulle ønske det hadde vært

mer debatt om utenrikspolitiske spørsmål. Men jeg mener at Venstre må si på hvilke områder de mener de har gått foran, som har fått de andre partiene til å snu. Jeg mistenker at Guri Melby kanskje vil si våpen. Vel, i diskusjonen om våpen sto Guri Melby, sammen med utenriksministeren og Erna Solberg, i Debatten 24. februar og sa de var motstandere av å sende våpen til Ukraina. Regjeringen holdt pressekonferanse 27. februar og sa at nå må partiene vurdere dette. Det gjorde alle partiene. Den 28. februar fattet regjeringen vedtak. Det fikk støtte fra alle partier, bortsett fra SV og Rødt, og SV har senere også støttet regjeringens vedtak.

Når det gjelder omfanget av våpen, er alle partier veldig godt orientert og vet at det er noe som ikke diskuteres åpent før våpnene er på plass. Der har Guri Melby senere også innrømmet at hun har gått ut og etterlyst mer våpen, som hun allerede visste var på vei til Ukraina.

Så holdt Sveinung Rotevatn et innlegg hvor han snakket om at fiskefartøyene er et eksempel på at regjeringen kommer etter Venstre. For det første: Havnene er åpne for fiskefartøy i hele Europa. Forskjellen på Norge og resten av Europa er størrelsen på båtene, fordi båtene er større i Barentshavet enn de f.eks. er i Middelhavet. Men regjeringen har hele tiden sagt at de følger med på dette hver eneste dag, at dette er en vurdering som gjøres løpende. Det var derfor regjeringen fattet det vedtaket de gjorde om bare å holde tre havner åpne, men det har jo ingenting med Venstres forslag å gjøre.

Litt mer på generelt grunnlag: I sikkerhetspolitikken skal vi diskutere høyt, vi skal diskutere åpent, men det er ikke all informasjon som regjeringen og andre sitter på som kan sies høyt og åpent. Derfor har Stortinget egne møter hvor Stortinget holdes informert og orientert om dette, slik at vedtakene som fattes, fattes av regjeringen. Jeg tror det er en god måte gjøre det på. Hvis man mente det skulle gjøres på en annen måte, måtte eventuelt hele Stortinget i enhver sak holdes orientert. For på hvilket grunnlag mener Venstre at man ellers skulle fatte vedtak som går på sikkerhetspolitikken, dersom det ikke var sånn at hele Stortinget var informert?

Til slutt: Sofie Høgestøl holdt et innlegg hvor hun snakket om at dette er et samspill. Selvfølgelig er det et veldig sterkt samspill. Det er kanskje det området i politikken hvor det er størst samspill mellom storting og regjering, hvor regjeringen legger alle kort på bordet – jevnlig og ofte – overfor den utvidete utenrikskomiteen. Vi har Europarådet, og vi har traktater, som selvfølgelig vedtas i Stortinget, men dette er jo ikke spørsmål om en traktat; dette er en forskrift som vedtas i statsråd. Det er selvfølgelig ikke en motsetning til masse politisk debatt, og det har diskusjonen om Ukraina også vist. Vi har hatt mye i den politiske debatten om det.

Guri Melby (V) [11:50:13]: Det er et par temaer jeg har lyst til å ta opp på tampen av debatten, for det første påstanden fra Arbeiderpartiets Sjøstad om at dette er et forslag som vil få katastrofale følger for Sør-Varanger, bl.a. på grunn av nedleggelse av arbeidsplasser. Det er ingen tvil om at det å stoppe økonomisk aktivitet med Russland vil kunne ha konsekvenser, særlig for lokalsamfunn i Finnmark. Derfor har Venstre fremmet et eget forslag om en egen pakke for Øst-Finnmark, nettopp for å bedre denne regionens mulighet til å stå på egne ben. Jeg vil også si det sånn at hvis vi har lokalsamfunn i Norge som er så sterkt avhengig av økonomisk aktivitet med Russland, en aktivitet som russerne for så vidt kan velge å avslutte når som helst, mener jeg at vi har en sårbarhet som vi bør gjøre det vi kan for å utbedre, og den tror jeg er ganske uavhengig av om vi vedtar et fullt havneforbud eller ikke.

Så til påstandene som handler om konsekvensene for fiskebestanden i Barentshavet. Det har vært flere som har hevdet at dersom Norge stenger tilgangen til norske havner, vil fiskerisamarbeidet med Russland opphøre. For det første vil jeg gjenta poenget fra mitt første innlegg – poenget med gjensidighet. Russland har altså nektet norske skip tilgang til sine havner. Det har ikke ført til at fiskerisamarbeidet har blitt avsluttet. Bør det ikke være en form for gjensidighet i dette spørsmålet? Det er flere forskere som har uttalt at en stenging av havnene ikke ville ført til at fiskerisamarbeidet ville blitt avsluttet. Det sier også regjeringen selv i pressemeldingen knyttet til at det ble inngått en ny fiskeriavtale. Det kanskje fremste argumentet for at det ikke ville ført til at fiskerisamarbeidet hadde blitt avsluttet, er nettopp at begge parter har en sterk egeninteresse i at denne avtalen videreføres. Den er kanskje aller viktigst for Russland, for det er jo stort sett russiske fiskefartøy som fisker i norsk økonomisk sone, og ikke omvendt.

Jeg må også komme innom debatten både om hva vi kan diskutere i denne sal, hva slags forslag vi kan fremme, og hva slags rolle Venstre har i utenrikspolitikken. Vel, jeg har stor selvtillit på vegne av eget parti, men jeg er nok ganske trygg på at både regjeringen og andre partier har sine prosesser der man fatter sine vedtak, og der man tar inn mange argumenter når man har de diskusjonene. Men jeg må jo også si, på vegne av demokratiet og på vegne av håpet om at en politisk debatt kanskje bidrar til at man innimellom endrer noen meninger, at jeg håper at det at vi har en debatt om utenrikspolitikken, bidrar til at mange faktisk endrer sitt syn. Det har vært mange spørsmål vi har tatt opp der regjeringen i hvert fall har endret sin praksis. Et veldig klart eksempel er måten man har håndtert skadde ukrainske soldater på, der vi opplevde at regjeringen var veldig sen med å fatte

beslutninger som gjorde at Norge kunne følge det de andre landene gjorde der.

Marit Arnstad (Sp) [11:53:35]: Jeg tror kanskje at det er akkurat noe av det siste som representanten Melby her sier, som også de andre partiene reagerer litt på, for alle parti har gitt råd til regjeringen. Alle parti har gitt konsultasjoner til regjeringen. Det er ikke sånn at det er Venstre alene som på en måte har gitt råd eller konsultasjoner i saker som angår disse spørsmålene. Alle parti har gjort det, men vi har altså gjort det gjennom de egnede fora som finnes for konsultasjon mellom regjering og storting på det utenrikspolitiske området.

Sjøl sagt er ikke Grunnloven § 26 statisk. Den er sjøl sagt et samspill mellom regjering og storting. Det har den bestandig vært. Rammene for den vil også utvikle og endre seg med tida. Det er ikke noe forbud etter § 26 om at Stortinget skal ha meninger eller kunne ha diskusjoner om utenrikspolitikk. Men jeg synes det er verdt å minne om, og det er jo det flertallet her gjør, at i utenrikspolitikken er det etter § 26 en annen ansvarsfordeling mellom regjering og storting enn det det er i innenrikspolitiske spørsmål. Det er det verdt å nevne. Av og til er det grunnlag for å kunne minne om denne konstitusjonelle ansvarsfordelingen og minne om at det finnes muligheter til å gi råd og konsultere i egnede fora, sjøl om det kanskje ikke like spenstig som et Dokument 8-forslag.

Da tror jeg vi er tilbake ved kjernen igjen. Vi kan ha ulike meninger om sakens innhold, men det er ikke sånn at det bare er Venstre som har vært opptatt av disse spørsmålene. Det er ikke bare Venstre som har gitt uttrykk for det. Andre partier har også gjort det, sjøl om vi da har brukt de fora som er vanlig å bruke i forholdet mellom regjering og storting i utenrikspolitikken.

Runar Sjøstad (A) [11:55:32]: Jeg reagerer når representanten Melby sier det er følt at et samfunn er så avhengig av samhandling med Russland, et samarbeid som Russland til enhver tid kan avslutte. Da vil jeg bare minne representanten Melby om det jeg prøvde å få fram i mitt innlegg: Samhandlingen med Russland er ikke fordi vi er spesielt unorske eller spesielt russervennlige. Den handler faktisk om at vi er en del av Norge, og at vi er den delen av Norge som grenser mot Russland. Det er denne salen som har heiet fram, lagt til rette for og lagt føringer for at man skulle ha et utstrakt samarbeid på alle nivåer, og det har man fulgt opp lojalt også fra nord.

Det at man kan stå på denne talerstolen og si at man har foreslått en pakke så man kan stå på egne bein, mens det man egentlig har foreslått, er å spenne bein under et helt samfunn og overlate det mer eller mindre til å ta imot pakker fra Stortinget når man har bygd opp noe

selv, synes jeg er en uverdigg måte å argumentere for sitt forslag på.

Jeg er veldig glad for at Venstre ser ut til å stå alene om forslaget sitt i denne saken. Jeg mener man kanskje burde tatt en studietur til Øst-Finnmark, snakket med folk og møtt miljøene der oppe, som tross alt ikke har gjort noe annet enn å utnytte de fortrinnene man har, og lojalt fulgt opp de vedtakene som er gjort i denne salen over veldig mange år.

Presidenten [11:57:06]: Representanten Guri Melby har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Guri Melby (V) [11:57:24]: Jeg vil bare svare kort på representanten Arnstads innlegg. For det første sa representanten flere ganger at det ikke er bare Venstre som har ment noe om disse sakene. Jeg kan ikke komme på at jeg en eneste gang har påstått at det er bare Venstre som har ment noe. Jeg synes det er positivt med alle som deltar i debatten, både om havneforbud og om andre spørsmål som er relevante i vår håndtering av krigen i Ukraina og generelt på det utenrikspolitiske området.

Selvsagt bruker også partiet Venstre de foraene som er satt av til å kunne diskutere disse spørsmålene. Der regner jeg med at representanten mener spesielt den utvidete utenriks- og forsvarskomiteen, altså DUUFK. Jeg mener den komiteen er svært viktig for å kunne ha konsultasjoner uten at man nødvendigvis har verken tid til behandling i stortingssalen eller mulighet til å løfte spørsmålene her. Men jeg mener at det ikke skal avskjære muligheten for også å ha en offentlig debatt. Dersom det gjøres konsultasjoner hvor man ikke er enige om saker, mener jeg partiene har full mulighet til å fremme forslag som går i en annen retning enn regjeringen ønsker.

Irene Ojala (PF) [11:58:40]: Jeg vil bare helt kort si at uklok fiskeriforvaltning er irreversibel i et økologisk perspektiv. Det vi gjør i dag, får følger for framtidens fiskeriressurser i Finnmark og for bosetningen der. Ingen av oss i denne sal kan forutsette at Putin og Russland ikke bryter fiskerisamarbeidet. Jeg må bare si at det er svært overraskende hvis noen faktisk tror på det, for Putin er uforutsigbar og krigersk. Kan vi ha tillit til en mann som går til krig mot naboene Ukraina, og si at han plutselig er til å stole på når det gjelder fiskeriforvaltningen i Barentshavet? Det lurte jeg faktisk på.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:59:35]: Jeg vil bare komme med en opplysning på grunn av en påstand som ble fremmet av Venstres representant Guri Melby. Jeg vil bare si at Utenriksdepartementet

ikke er kjent med at norske fartøy som har forsøkt å legge til havn i Russland, har blitt nektet adgang.

Så vil jeg bare si, rent generelt, at det vil nok være sann at representanter fra alle partier her i salen kan komme med utspill før meg.

Det som har vært viktig for meg når det gjelder den krigen, er at jeg vet at avisene og kanskje deler av opposisjonen tenker at det er viktig for meg å handle fortest mulig – og det er det jo. Men jeg tror ettertida vil dømme Norge og regjeringa på om vi tok informerte, opplyste valg. Når jeg har sittet i Stortinget, i denne salen, og behandlet f.eks. Libya-rapporten eller Afghanistan-rapporten og -evalueringen, er det nettopp det som har vært de kritiske spørsmålene. Det manglet ikke på utålmodige tilrop fra bl.a. partiet Venstre den gangen vi skulle ta stilling til operasjonen i Libya i 2011. Det har jeg hatt med meg i hele denne prosessen, at jeg må vite at de folkerettslige utredningene er foretatt, for jeg vet at et feil utspill kan være et feil utspill, det får ingen konsekvenser, men en feil beslutning av meg som utenriksminister kan ha uopprettelige konsekvenser.

Jeg kommer til å handle så raskt som mulig, men jeg vet at det er viktig for meg heller ikke å gjøre feil, og derfor kommer det av og til til å ta litt mer tid enn det tar for opposisjonen. Det betyr ikke at jeg har endret syn, det betyr bare at jeg må ta opplyste valg, i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden annen verdenskrig.

Presidenten [12:01:18]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:01:23]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby, Abid Raja og Ingvild Wettrhus Thorsvik om å styrke Students at Risk-ordningen (Innst. 43 S (2022–2023), jf. Dokument 8:272 S (2021–2022))

Presidenten [12:01:40]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Lise Selnes (A) [12:02:11]: (ordfører for saken): Først ønsker jeg å takke komiteen for godt samarbeid, og for at jeg fikk lov til å være saksordfører i denne sa-

ken. Jeg ønsker også å takke forslagsstillerne, som tar opp Students at Risk-ordningen på denne måten.

En samlet komité peker på viktigheten av å ha en slik ordning. Det gir studentaktivister som blir forfulgt for sine meninger, mulighet til å komme til Norge og fullføre studiene sine. Fram til nå har 68 StAR-studenter benytte seg av tilbudet om å studere ved norske læresteder.

Students at Risk-ordningen bidrar til å styrke det internasjonale beskyttelsesapparatet for utsatte menneskerettighetsforsvarere. Samtlige skriftlige høringsinnspill, fra bl.a. Norsk studentorganisasjon, Forskerforbundet og SAIH, Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpesfond, understreker viktigheten av at ordningen videreføres.

Forslagsstillerne ønsker å utvide ordningen og gjøre den permanent. Fram til nå har alle studenter som oppfyller kriteriene, fått mulighet til å komme til Norge. I studieåret 2022–2023 er det tatt opp 19 studenter i ordningen, og det er det høyeste antallet så langt.

Statsråden peker også på i sitt svar til komiteen at det i avtalen med HK-dir, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, er muligheter for å utvide ordningen dersom behovet dukker opp. I tillegg skal ordningen evalueres i 2025.

I den urolige verdenen vi lever i nå, kan det være at flere vil trenge en slik beskyttelsesordning. Det er derfor veldig bra at regjeringen og utenriksminister Anniken Huitfeldt gjør mer også for å fremme ordningen internasjonalt. Flere land bør også gi forfulgte studenter mulighet til å fullføre sin utdanning. Det er viktig, og det er nødvendig i den verdenen vi lever i i dag. Behovet har aldri vært større.

Helt til slutt: For meg, og jeg regner med også for regjeringen, er det en selvfølge at disse studentene ikke skal betale studieavgift.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:04:39]: Studenter som hever stemmen, har alltid vært viktige, og nå ser vi at de er viktigere enn noen gang, også her i Europa. Students at Risk bidrar til at studenter fra utviklingsland som er menneskerettighetsforsvarere, får mulighet til å fullføre høyere utdanning i Norge.

I en urolig verden der utdanning, kunnskap og kompetanse stadig blir viktigere, er Students at Risk-ordningen et svært viktig bidrag som gir studentaktivister som står opp for menneskerettigheter og akademisk ytringsfrihet i autoritære regimer, en mulighet til å fullføre studiene sine her i Norge.

Det er fint å vite at siden ordningen ble etablert under Solberg-regjeringen, har 68 studenter fått mulighet til å fullføre utdanningen sin her i landet. Ordningen ble etablert som et pilotprosjekt med årlig finansiering i

2014. I 2021 vedtok Utenriksdepartementet å videreføre ordningen, med evaluering i 2025.

Evalueringen av ordningen som ble utført av Ideas2evidence i 2020, viser at målsettingene i stor grad er oppnådd. Ordningen har lyktes med å støtte studenter som kjemper for menneskerettigheter i sitt hjemland. De fleste fullfører en bachelor- eller mastergrad. Under utdanningsoppholdet tilegner studentene seg også andre impulser, som nettverksbygging og innsyn i demokratiske styre- og aksjonsformer. Dette bidrar til å styrke studentenes rolle som endringsagenter i landet sitt.

Som rik kunnskapsnasjon har vi et stort ansvar for å bidra til økt kunnskap og kompetanse i andre land. Å bidra til at studenter hever stemmen og tar kampen mot regimer som ikke fremmer demokrati, likeverd og menneskerettigheter, og som ikke verdsetter verdien av kunnskap og kompetanse, er en viktig investering i vår felles framtid.

Høyre støtter intensjonene i forslaget, men vi ser det ikke som nødvendig å ta de grepene for å sikre den ønskede forutsigbarheten og kapasiteten. Det vil være gitt gjennom årlige budsjetter og en tydelig intensjon fra Stortinget om å bevare denne ordningen.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:07:25]: Verden trenger flere som står opp for demokrati og åpenhet. Dette er verdier Senterpartiet setter høyt. Studentaktivister som står opp for akademisk frihet og ytringsfrihet, er viktige motstemmer i autoritære regimer. Disse studentene kan bli mål for undertrykkelse og forfølgelse på grunn av sitt arbeid for menneskerettigheter og demokrati og kan da ha behov for beskyttelse.

Siden ordningen Students at Risk ble startet i 2013, har 72 studenter fått tilbud, og 41 studenter har avlagt grader. Ordningen er justert, basert på funn og anbefalinger fra en ekstern evaluering gjennomført i 2021. I høst ble første kull tatt opp i revidert ordning.

I 2025 er det tenkt en ny revidering. Ordningen skal altså forbedres og forankres på nytt. Representantforslaget om å gjøre ordningen permanent, og å utvide antallet, blir avvist av Stortinget i dag fordi det ikke vil gjøre noen forskjell.

Regjeringen uttrykker at dersom det kommer flere studenter enn de 20 plassene som er satt av, vil det bli fulgt opp. Hittil har ikke det skjedd.

Forslaget om å gjøre ordningen permanent er heller ikke nødvendig under dagens regjering. Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen har ingen planer om å avvikle Students at Risk.

Ellers vil jeg vise til komiteens innstilling og utenriksministerens svarbrev.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:09:29]: Fri forskning, frie akademiske institusjoner og ytringsfrihet i

akademia er grunnleggende for et liberalt demokrati – som bidragsyttere i en offentlig debatt, som miljøer med evne til å sette andre premisser for utviklingen av et samfunn enn de premissene som den politiske eller økonomiske makten i et samfunn står for, og som et kritisk blikk på samfunnet. Vi vet samtidig at disse verdiene er under press, og vi vet at antallet demokratier i verden går ned. En del av det bildet er nettopp angrep på den akademiske ytringsfriheten og den frie forskningen i mange land. Derfor er det så viktig at Norge både står opp for disse grunnleggende demokratiske prinsippene i verden – i FN-systemet og i våre bilaterale forbindelser med andre land – og at vi aktivt hjelper de studentene og forskerne som blir forfulgt i sine hjemland. Det er hva Students at Risk-ordningen handler om: å la studenter og forskere som blir forfulgt av autoritære krefter, få fortsette arbeidet sitt fra Norge.

Ordningen kom først som initiativ i 2012 og så som pilotprogram fra 2015, drevet fram som en kampanje av blant andre Norsk studentorganisasjon og SAIH, Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpesfond, som har søkt støtte år for år fra utviklingspenger fra utenriktstjenesten. Det gjør at denne ordningen er begrenset. Det gjør den uforutsigbar, og det gjør at den kun kan hjelpe studenter og forskere fra utviklingsland, selv om vi jo vet at mange utsettes for forfølgelse også i andre autoritære stater. Derfor stiller SV seg bak forslagene i saken i dag – fordi Students at Risk er et viktig virkemiddel for å vise at Norge står opp for akademisk frihet i møte med autoritære krefter på frammarsj. Det er et virkemiddel som bør utvides, og som også bør eksporteres til andre land, slik initiativtakerne bak programmet jobber for. De er klare. Nå må bare regjering og storting ta steget videre fra pilot til et offisielt program.

Med det tar jeg opp forslagene i saken.

Presidenten [12:11:59]: Da har representanten Freddy André Øvstegård tatt opp de forslagene han refererte til.

Grunde Almeland (V) [12:12:16]: I tiden mellom september 2019 og oktober 2020 ble det rapportert om 341 angrep på høyere utdanning i 58 land. Andelen angrep øker særlig under krise og krig, slik det bl.a. har blitt observert under invasjonen av Ukraina. I disse landene representerer studenter viktige forkjempere for et rettferdig samfunn og menneskerettigheter. Studentaktivister, som står opp for akademisk frihet og ytringsfrihet, er viktige motstemmer i autoritære regimer. Dette gjør studenter til mål for undertrykkelse, og flere opplever trusler, vold sensur og fengsel.

Det er dette som er bakteppet for Venstres forslag om å styrke Students at Risk-ordningen. Students at Risk-ordningen, som i Norge ble formelt etablert i 2015

etter initiativ fra Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpfond og Norsk studentorganisasjon, har gitt utsatte studenter muligheten til å fullføre utdanningen ved en norsk utdanningsinstitusjon. Ordningen er for studenter som på grunn av sitt arbeid for studenters rettigheter, demokrati og menneskerettigheter står i fare for å bli forfulgt. Per dags dato gir ordningen muligheter for videreføring eller fullføring av studier for opp til 20 studenter årlig, som flere har nevnt.

Så er det verdt å nevne at land som Polen og Tyskland har blitt inspirert av den norske ordningen til å etablere lignende ordninger i 2021. Internasjonalt har også dette blitt løftet som et mulig felleseuropeisk prosjekt. De siste tiårene har demokratiets vilkår blitt svekket internasjonalt. I tillegg har krigen i Ukraina løftet debatten og studenters arbeid for demokrati og rettigheter. Studenter som befinner seg i autoritære land, og som opplever trusler og forfølgelse, har utvilsomt behov for Students at Risk-ordningen, og det er dermed også et behov for å styrke ordningen og øke antallet studenter som tas inn hvert år. Derfor foreslår Venstre at Stortinget vedtar å gjøre ordningen permanent og øke antallet studenter som kan komme gjennom ordningen, fra 20 til minst 40 i året fra og med 2023. Dette er noe vi også har lagt inn i vårt alternative statsbudsjett for neste år.

Så vil jeg bare kommentere et par av de tingene som har blitt nevnt her i dag. Behovet styres ikke utelukkende av antallet søknader som kommer inn. Antallet søknader gir ikke et tilstrekkelig bilde av hvem som har behov for en sånn type ordning. Jeg er glad for de signalene som regjeringen og utenriksministeren har sendt om at man støtter ordningen og aktivt ønsker å promotere den, og jeg håper utenriksministeren fra talerstolen i dag kan redegjøre konkret for hvordan hun har tenkt å gjøre nettopp det. Men behovet handler også om hvilken aktiv rolle vi tar for å promotere ordningen eksternt, for det gjør ingen forskjell om man sitter passivt og venter på at søknaden skal komme.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:15:34]: Da jeg åpnet Stortinget kl. 10 i dag med min europaredegjørelse, tok jeg utgangspunkt i ugjerningene mot tsjekkiske studenter 17. november, altså nøyaktig i dag, i 1939. Da det skulle markeres etter 50 år, 17. november 1989, var nettopp det utgangspunktet for Fløyelsrevolusjonen i Praha. Det sier noe om hvilken rolle studenter ofte spiller i arbeidet for demokrati.

Vi kan se helt klare tegn til at menneskerettighetsforsvarere, inkludert studentaktivister, som står opp for akademisk frihet og ytringsfrihet, opplever et økende press. Sammenlignet med andre beskyttelsesordninger for menneskerettsforsvarere er Students at Risk-ordningen spesiell, fordi den retter seg mot studenter og gir ut-

danningsmuligheter. Derfor er jeg enig med forslagsstillerne i at regjeringen kan gjøre mer for å bidra til at norske erfaringer med ordningen blir bedre kjent internasjonalt.

Jeg merker meg at flertallet mener det er svært positivt at ordningen opprettholdes med 20 studenter per år, med mulighet for å vurdere et eventuelt økt behov som en del av dialogen med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. Akkurat nå er det ikke så mange som har søkt, så jeg synes det er litt prematurt å øke ordningen når vi ikke ser at det er nok kvalifiserte som oppfyller kravene til å bli vurdert i denne ordningen. Derfor har vi gjort det vi har for å kunne åpne opp for flere nominasjoner, også for andre, for å gjøre ordningen bedre kjent.

Flertallet påpeker også at det skal være en planlagt gjennomgang i 2025, og det gir veldig god anledning til å se på erfaringer med gjeldende tak og behovet for en eventuell økning.

Vi har også hatt et møte med SAIH om ordningen slik den er nå, med tanke på å gjøre ordningen bedre kjent.

Når det gjelder spørsmål om å gjøre ordningen permanent, viser jeg til min skriftlige uttalelse, og presiserer at avtalen med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, slik den framstår nå, ikke angir noen slutt-dato for ordningen. Det betyr at dersom den – rent teoretisk – skulle opphøre, og det vil ikke jeg ta initiativ til, må det fattes en konkret beslutning om det. Dette er ikke noen midlertidig prøveordning eller pilot, det er det viktig å få med seg.

Selv om det er vanskelig å se for seg at ordningen vil bli irrelevant, mener jeg det er viktig å kunne justere, legge om og eventuelt endre ordningen, basert på faglige politiske vurderinger. Ordningen avhenger av gode nominasjoner, og jeg vil derfor gjerne anerkjenne den viktige rollen som SAIH og flere norske menneskerettsorganisasjoner spiller for å sikre at ordningen når målgruppen. Fra dialogen med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse fikk vi også tydelig inntrykk av at norske utdanningsinstitusjoner verdsetter Students at Risk-studentene.

Presidenten [12:18:29]: Det blir replikkordskifte.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:18:44]: Utenriksministeren begrunner i sin uttalelse til saken, og gjentar i salen i dag, hvorfor regjeringen ikke vil utvide ordningen: at det ikke så langt har kommet flere kvalifiserte søkere enn det er plasser, og at dersom det kommer flere søkere, vil de vurdere, i dialog med HK-dir, om det er behov for økning. Det er ikke akkurat overdrevet offensivt å vurdere om det er behov.

Spørsmålet mitt er om utenriksministeren tror at det at det er få søkere, også kan ha noe å gjøre med at dette er en ordning der man må søke om midler hvert år, drevet fram i utgangspunktet som en kampanje av sivilsamfunnet og ikke er et offisielt norsk større program – altså at regjeringen faller i en slags sirkelargumentasjon her, og ikke vil gjøre ordningen permanent og større på grunn av konsekvenser av at den ikke er permanent eller større.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:19:45]: Jeg har ikke noe informasjon som tilsier at det er derfor folk ikke søker, så det blir en litt hypotetisk problemstilling. Det er som jeg sa: Dersom denne ordningen skulle opphøre, må det gjøres særskilt vedtak. Vi har ikke noe grunnlag for det.

Med tanke på å vurdere om det er behov – vel, det er ganske offensivt til å være Utenriksdepartementets språk. Så får representanten fra SV si at det kanskje ikke er offensivt språk, men det er ganske offensivt til oss å være.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:20:14]: Jeg merker meg i hvert fall det. Det skal vi følge med på.

Man har kanskje ikke informasjon som tilsier det, men det er i hvert fall ganske logisk og fornuftig å anta at også en ordnings innretning har noe å si for hvor mange som søker på den. Det var spørsmålet mitt.

En annen del av samme problem er at ordningen i dag kun har en begrenset målgruppe. Man kan ikke ta inn studenter fra alle slags stater, f.eks. fra land med autoritære krefter, hvor det er en fare for å bli forfulgt, fordi pengene kommer fra en bestemt del av budsjettet. Viser ikke det også at det er få søkere ikke fordi det er lite behov i verden, men fordi ordningen er underlagt så mange begrensninger – som dette forslaget vil ta vekk?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:21:08]: Jeg tror det viktigste vi kan gjøre for å gjøre denne ordningen bedre kjent og få flere kvalifiserte søkere, er å åpne opp for at flere organisasjoner kan nominere. Det er veldig mange menneskerettighetsorganisasjoner i Norge som jobber med menneskerettighetsaktivister over hele verden, og det er en viktig del av norsk utenrikspolitikk å gi beskyttelse til menneskerettighetsforsvarere. Det har vi gjort som en del av arbeidet i FNs sikkerhetsråd. Det har vi gjort gjennom å etablere ordninger som kan beskytte menneskerettighetsforsvarere, og gjennom å gjøre denne ordningen bedre kjent, slik at flere av de samarbeidspartnerne som norske organisasjoner har, kan nominere kvalifiserte søkere til denne ordningen. Det tror jeg er det viktigste.

Grunde Almeland (V) [12:21:59]: Jeg velger å tolke det som et veldig positivt signal at utenriksministeren, så offensivt som Utenriksdepartementet tillater det,

sier at dette er en ordning også de har ambisjoner for. På vegne av Venstre gleder jeg meg til framover å følge tett at også utenriksministeren følger opp det.

For å fortsette der min kollega fra SV slapp, på det første spørsmålet: Man kan ha mange hypoteser om hvorfor folk ikke søker. Men vil ikke utenriksministeren være med på at det er et ganske tydelig signal for en regjering å si: Vi ser at det i verden er et større behov, vi utvider, setter av midler til en ordning for å sikre at det er muligheter for flere som vi vet trenger det, til å fullføre studiene i Norge? Er ikke utenriksministeren med på at det signalet i seg selv kan være med og bidra til at sivilsamfunnet, som i stor grad i dag bærer byrden med å sørge for at vi får søknader, får den hjelpen de trenger til å få nok søknader?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:23:08]: Jeg tror det må gå den andre veien. Først må vi ha mange gode, kvalifiserte søkere, og så kan vi utvide ordningen. Hvis vi utvider antallet i ordningen når vi ikke har nok kvalifiserte søkere, vil jo det utvanne ordningen, så jeg tror nesten det må gå den andre veien.

Grunde Almeland (V) [12:23:21]: Men poenget er jo at det potensielt finnes mange kvalifiserte søkere. Det er godt avklart at det er mange med et stort behov for å fullføre studiene sine rundt i verden. Det sivilsamfunnet er ganske klar på – de som i dag bærer en stor andel av den byrden – er at bl.a. manglende forutsigbarhet og et begrenset antall plasser er med på å gjøre det noe vanskeligere nettopp å rekruttere og finne fram til dem. Det er også poenget til Venstre med å fremme disse forslagene i salen i dag – at å ta disse grepene kan være med på å utgjøre en forskjell og sørge for at vi får inn alle dem som har behov.

Ser ikke utenriksministeren at det er forskjell på en ordning som er avtalefestet, og en ordning som er en offisiell del av det norske programmet?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:24:26]: Jeg vil understreke at det må gjøres et særskilt vedtak dersom denne ordningen skal avvikes. Vi har ikke fått signaler fra noen av dem som har søkt på ordningen, eller som ønsker å søke på den, om at de er usikre og derfor velger ikke å søke. Vi har ikke fått noen signaler fra dem som eventuelt vurderer å søke, om at de lar være å søke på grunn av at dette ikke er stadfestet i en annen type lovhjemmel i det norske storting.

Presidenten [12:24:54]: Replikskordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Dermed er dagens kart ferdig debattert. Stortinget tar nå pause i samsvar med den annonserte dagsordenen, og det vil bli votering kl. 14.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 12.26.

Stortinget tok opp att forhandlingane kl. 14.

President: Nils T. Bjørke

Votering

Presidenten [14:00:37]: Stortinget går til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten [14:00:40]: Sak nr. 1 er andre gongs behandling av lovsak og gjeld lovvedtak 2.

Det ligg ikkje føre noko forslag til merknad. Stortingets lovvedtak er dermed godteke ved andre gongs behandling og vert å senda Kongen i samsvar med Grunnlova.

Sak nr. 2 var ei utgreiing.

Votering i sak nr. 3, debattert 17. november 2022

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Sofie Høgestøl, Grunde Almeland og Ingvild Wettrhus Thorsvik om å styrke handel og samarbeid mellom Norge og Republikken Kina (Taiwan) (Innst. 31 S (2022–2023), jf. Dokument 8:266 S (2021–2022))

Presidenten [14:00:55]: Under debatten er det sett fram i alt fem forslag. Det er

- forslaga nr. 1–4, frå Guri Melby på vegner av Framstegspartiet og Venstre
 - forslag nr. 5, frå Guri Melby på vegner av Venstre
- Under debatten har Framstegspartiet trekt støtta til forslag nr. 4.

Det vert votert over forslag nr. 5, frå Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen undersøke mulighetene for å etablere en felles norsk-taiwansk produksjonsfasilitet for halvledere i Norge.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Venstre vart med 92 mot 6 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.01.27)

Presidenten [14:02:00]: Det vert votert over forslag nr. 4, no berre på vegner av Venstre, då Framstegspartiet

under debatten trekte støtta til forslaget. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en melding om alternative måter å styrke Norges bilaterale forhold til Republikken Kina (Taiwan) på.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Venstre vart med 94 mot 6 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.02.11)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Dokument 8:266 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Sofie Høgestøl, Grunde Almeland og Ingvild Wettrhus Thorsvik om å styrke handel og samarbeid mellom Norge og Republikken Kina (Taiwan) – vedtas ikke.

Presidenten [14:02:33]: Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslaga nr. 1–3, frå Framstegspartiet og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen reetablere et norsk representasjonskontor i Taipei.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til frihandelsforhandlinger mellom EFTA og Republikken Kina (Taiwan).»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en bilateral skatteavtale med Republikken Kina (Taiwan).»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Framstegspartiet og Venstre vart tilrådinga vedteken med 80 mot 19 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.02.50)

Votering i sak nr. 4, debattert 17. november 2022

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland og Sofie Høgestøl om å fjerne det særnorske unntaket for alle fiske-

fartøy fra havneforbudet (Innst. 32 S (2022–2023), jf. Dokument 8:268 S (2021–2022))

Presidenten [14:03:05]: Under debatten har Guri Melby sett fram eit forslag på vegner av Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne det generelle særuntaket for russiske fiskefartøy fra det norske havneforbudet, slik at det også inkluderer russiske fiskefartøy som er omfattet av SOLAS, MARPOL eller Load Lines Convention.»

Det vert votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Dokument 8:268 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland og Sofie Høgestøl om å fjerne det særnorske unntaket for alle fiskefartøy fra havneforbudet – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Venstre vart tilrådinga vedteken med 94 mot 6 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.39)

Votering i sak nr. 5, debattert 17. november 2022

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby, Abid Raja og Ingvild Wettrhus Thorsvik om å styrke Students at Risk-ordningen (Innst. 43 S (2022–2023), jf. Dokument 8:272 S (2021–2022))

Presidenten [14:03:53]: Under debatten har Freddy André Øvstegård sett fram to forslag på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre Students at Risk-ordningen til en permanent ordning.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke taket for antall studenter som kan komme gjennom Students at

Risk-ordningen, fra 20 til minst 40 i året fra og med 2023.»

Det vert votert alternativt mellom desse forslaga og tilrådinga frå komiteen.

Raudt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Dokument 8:272 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby, Abid Raja og Ingvild Wettrhus Thorsvik om å styrke Students at Risk-ordningen – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga og forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Venstre vart tilrådinga vedteken med 80 mot 19 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.32)

Sak nr. 6 [14:04:40]

Referat

1. (81) Representantforslag frå stortingsrepresentantane Birgit Oline Kjerstad og Hilde Marie Gaebpie Danielsen om ein ny skogpolitikk (Dokument 8:40 S (2022–2023))

Samr.: Vert sendt energi- og miljøkomiteen.

2. (82) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olve Grotle, Linda Hofstad Helleland, Erlend Svardal Bøe, Bård Ludvig Thorheim, Helge Orten og Ove Trellevik om at det ikkje skal innførast normprissystem ved grunnrenteskatt på havbruk (Dokument 8:38 S (2022–2023))

Samr.: Vert sendt finanskomiteen.

3. (83) Representantforslag frå stortingsrepresentantene Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Abid Raja og Ingvild Wettrhus Thorsvik om å opprettholde ABC-tilbudet i Oslo som et helårig tilbud, og om en plan for å løse den akutte mangelen på jordmødre (Dokument 8:39 S (2022–2023))

Samr.: Vert sendt helse- og omsorgskomiteen.

Presidenten [14:04:58]: Dermed er dagens kart ferdigbehandla. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Så er ikkje sett, og møtet er heva.

Møtet slutt kl. 14.05.

